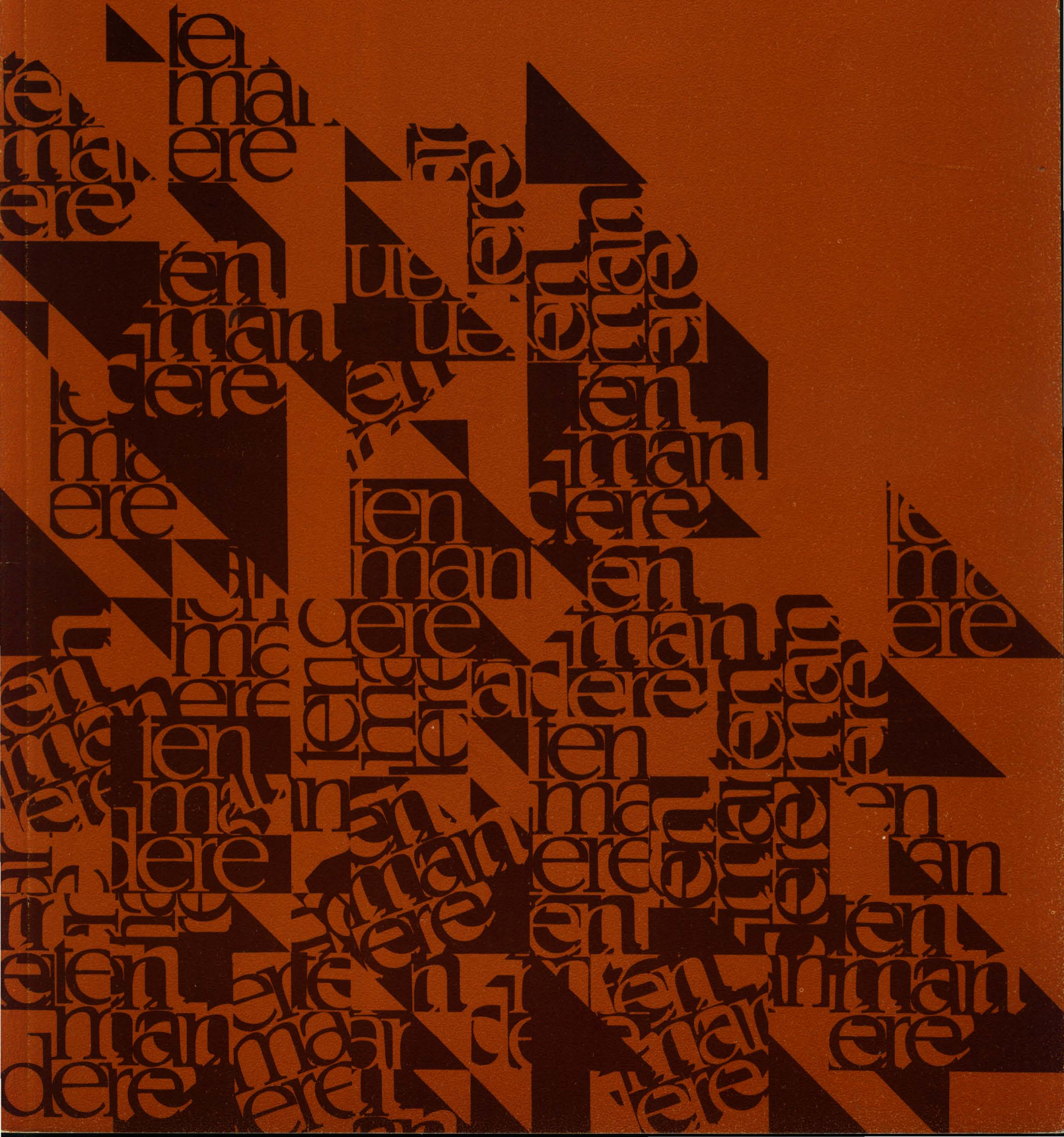

ten mandere

heemkundige periodiek voor Izegem en omgeving

Bestuur

Voorzitter	Rafaël Verholle	Heyestraat 21	Tel. (051) 30 12 42
Ondervoorzitter	Roger Bekaert	Sint-Crispijnstraat 37	Tel. (051) 30 34 99
Secretaris	Robert Leroy	Boomforeeststraat 51	Tel. (051) 30 10 56
Penningmeester	Alberic Deprez	Ommegangstraat 71/1	Tel. (051) 30 28 48
Archivaris	André Demeurisse	Baronielaan 45	Tel. (051) 30 22 04
Redactie	Antoon Vandromme	Blauwhuisstraat 54	Tel. (051) 30 31 35
Bestuursleden	Luc Billiouw	Ter Beemden 16	Tel. (051) 30 12 23
	André Mistiaen	Hondekensmolenstr. 18	Tel. (051) 30 36 69
	Johan Noyez	Kerkstraat 9	Tel. (051) 30 11 42
	Freddy Seynaeve	Elegastlaan 14	Tel. (051) 30 58 31
	Hendrik Willaert	Krommekeerstraat 3 8080 Ruiselede	Tel. (051) 68 82 45

Hoe word ik lid?

Gewoon lid: 200 fr.
Steunend lid: 300 fr.
Erelid: 400 fr.

Ofwel door storting of
overschrijving op
rek. 712-0700260-03 van
Heemkundige Kring
„Ten Mandere”
8700 Izegem

Ofwel betaalt u aan
een van de leden van
het Bestuur.

Noot: In geval van storting of overschrijving vergeet u niet de gewenste jaargang(en) te vermelden.

Archief

Is ondergebracht in het stadhuis,
Korenmarkt 9.

Is toegankelijk
voor iedereen.

Toegang wordt
verleend na aanvraag
op het secretariaat,
stadhuis, op 1e ver-
dieping, bureau nr. 6,
bij de heer
André Demeurisse.

Bibliotheek

Is ondergebracht in het stadhuis,
Korenmarkt 9.

Is gratis toegankelijk
voor **alle leden**
van **Ten Mandere**.

De boeken kunnen
gratis in bruikleen
ontvangen worden.

De aanvraag dient
gericht tot de heer
André Demeurisse,
stadhuis, 1e
verdieping,
bureau nr. 6.

ten
man
dere

Alle oude geschriften,
boeken, foto's, kaarten e.a. betreffende Izegem, Emelgem en Kachtem
worden steeds met dank aanvaard bij alle leden van het Bestuur
of op het stadhuis, 1e verdieping, bureau nr. 6.

In dit nummer:

- 57 Inhoud
- 59 Antoon Vandromme
Izegemse muziekmaatschappijen voor honderd jaar.
- 74 Bart Coucke
Archeologische vindplaatsen en vondsten van Izegem.
- 108 Edgard Seynaeve - Korte aanbreng tot de militaire geschiedenis van Izegem
Mandelzonen deserteren uit het Oostenrijks leger.
- 119 Lena Verbeest
Nog over O.L.Vrouw van 'Kruipend' aarde.
- 122 Andre Saelen
Burgemeesters van Kachtem.
- 128 X.
1784 - Uurtabel van de reizende boden vanuit Gent.
- 129 Gerard Vandenneghe.
FIGUREN VAN BIJ ONS: Z.E.H. Michel Devisch.
- 134 Rafaël Verholle
Burgemeesters gaan... en komen...
- 137 Rafaël Verholle
Welkom burgemeester Florent Vandenberghe.
- 139 Gemeentekrediet van België
Danmoedigingsprijs 1980.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER: RAF. VERHOLLE, HEYFSTRAAT

9700 IZEGEM

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopij, microfilm of op welke andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Heemkring "TEN MANDERE" van Izegem.

HEEMKUNDIGE KRING

TEN MANDERE IZEGEM

Betreft:
Uw ref.:
Ons ref.:

IZEGEM, de 31 oktober 1980

Mejuffrouw,
Mevrouw,
Mijnheer,

In vroegere nummers van ons tijdschrift "TEN MANDERE" werd DE GESCHIEDENIS VAN IZEGEM IN DE FRANSE TIJD gebracht door de heer Roger Bekaert in vier afleveringen.

Nu hebben we deze vier artikelen gebundeld in één boek "IZEGEM IN DE FRANSE TIJD" en van een persoonsnamen- en plaatsnamenregister voorzien die bij het opzoeken wel heel wat voordeel kan bieden, zonder van tijdswinst te spreken.

Het boek is in QUARTO-FORMAAT verschenen, telt 278 bladzijden en kost 250 fr. Dit werk kan ook best als gelegenheidsgeschenk aan vrienden en bekenden aangeboden worden vooral bij de komende feestdagen.

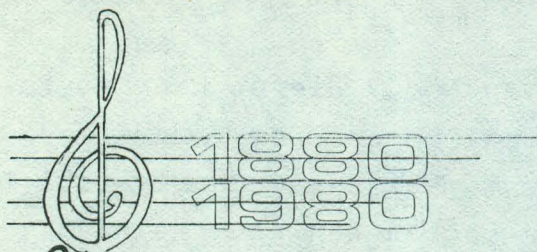
De oplage is ook vrij beperkt.

De bestellingen zijn alleen bij overschrijving mogelijk. Mogen dan ook vragen voor bestellingen het bijgaande formulier te willen gebruiken.

Met alle hoogachting,

Het Bestuur

van 'Ten MANDERE'

Izegemse muziekmaatschappijen voor honderd jaar

door Ant. Vandromme. Blauwhuisstr. 54. 8700 IZEGEM.

*I*zegem 900 jaar!

1980 is een jaar dat openbarst van feestactiviteiten. Het ene feest volgt het andere op en verder staat nog een bonte rij van andere feestiteiten weer geduldig op de wachtlijst om hun eigen beurt te verbeien.

Er moet ook gefeest worden. Izegem is immers 900 jaar en dat kan zeker niet oogluikend of ongemerkt voorbij gegaan worden. Bij die vele feestelijkheden komen ook heel vaak onze eigen muziekmaatschappijen aan bot om met eigen muzikaal programma het feest wat meer luister bij te brengen. De muzikale tonen omkransen ieder feest en zetten daar een eigen stempel op.

Dit is niet alleen in 1980 het geval. Ten allen tijde werden feesten met muziek opgeluisterd. De spelende muzikanten waren dan wel geringer in aantal dan dit vandaag de dag het geval is, maar ze bleven de spil en de ziel van het feest. Rijke heren hadden vroeger zelfs in veel gevallen een eigen muziekkorps met een vaste kapelmeester (denkt aan Haydn, e.a.) die de muziek schreef die door dat vast korps werd uitgevoerd tot ontspanning van hun heer en zijn genode gasten.

Bij al die feesten en al die muziek, gaan de gedachten naar vroegere dagen. Hoe was het 900 jaar geleden op muzikaal gebied gesteld te Izegem? Gemis aan informatie belet daarop met zekerheid een antwoord te geven.

Maar... hoe stond het op dat gebied in onze stad HONDERD jaar geleden? Dat is al heel wat recenter.

Welke muzikale bilan kan Izegem bieden van 1880? Hierop kan met zekerheid antwoord gegeven worden. Er bestaat immers een "Annuaire Musical de la Belgique" (1) van 1880 die ons tamelijk nauwkeurig inlicht over de muzikale toestand van onze stadsgenoten een eeuw geleden. In dit lijvig boek, dat in 1880 zijn eerste jaargang beleefde, vinden we ISEGHEM op Blz 353 - 357. Volgende Izegemse maatschappijen komen in dit jaar op deze lijst voor:

A. ZANGMAATSCHAPPIJ "DE MANDELKOOR" (Zangvereniging)

GESTICHT: In 1858.

DIRECTEUR: M. A(ugust) Vermeire.

35 STEUNENDE LEDEN: Voorzitter: M. baron J. Gilles de Pelichy, Onder-voorzitter: M.V. Vanden Bogaerde.

COMITEITSLEDEN: Voorzitter: M.F. Berlamont-Lecluyse, Ondervoorzitter: M.A. Vermeire, Secretaris: M. Jozef Deraedt, Schatbewaarder: M.E. Tanghe, Toezichter: M.B. Braband, Commissaris: M.C. Kerkhof-Vandommele.

38 WERKENDE LEDEN: MM. Berlamont-Lecluyse, A. Vermeire, C. Kerkhof, B. Braband, J. Deraedt, E. Tanghe, F. Verhelle, D. Goethals, J. Vandeputte, A. Mallisse, J. Vanden Berghe, G. Pattyn, J. Maddens, J. Denolf, A. Vande Walle, H. Vanhoutte, P. Buyck, F. Heldenbergh, J. Deldycke, A. Dewulf, G. Geldhof, A. Deblauwe, A. Desmedt, F. Tanghe, E. d' Artois, T. Behaeghe, J. Declerck, H. Vande Walle, T. Defauw, J. Samyn, A. Deldycke, C. Maenhout, A. Samyn, J. Deldaele, P. Bourgeois, F. Deblauwe, C. Delaey.

GESCHIEDKUNDIG OVERZICHT:

De maatschappij bezit een mooie vlag geschonken door de wel edele erevoorzitter heer, baron Jean Gilles de Pelichy (2) Ze geeft gewoonlijk twee concerten in hun lokaal en neemt jaarlijks deel aan twee festivals. In 1862, op het festival van Brugge, gegeven aan de Vlaamse verenigingen en op het letterkundig kongres ter ere van Jacob van Maerlant. De zangvereniging heeft deel genomen in 1864 aan de wedstrijd van Antwerpen. Er was een puntentekort van slechts één punt om de prijs te ontvangen van de steden kleiner dan 10.000 inwoners. In 1865 behaalde ze twee medailles in Eernegem: de eerste om de deelname aan het festival en de tweede voor het grootste aantal van uitvoerende leden.

1894 - DE MANDELKOOR

Overgenomen uit "IZEGEM VROEGER EN NU", p. 267

1894 DE MANDELKOOR bij het 35-jarig bestaan van deze zanggilde. ** Zittend : August de Ryckere – Arseen Desmet – Jan Deldaele – Apotheker Rodenbach – Valère Vanden Bogaerde – Fr. Berlamont – Camiel Kerckhof – Pierre Bourgeois Heldenbergh – Jozef Deldycke. ** Staande : 1ste rij : Jules Clement – Florent Naert – ? – Gustaaf Naert – Jules Naert – Cyriel Mulie – Goethals – ? – Florent Heldenbergh – Alfons Sevenoo – Jozef Kerckhof – ? – Michel Vandommele – Jules Kerckhof. ** Staande 2de rij : Camiel Mulie – ? – Polydor Wybo – Richard Vandommele – ? – Ivo Sevenoo – Camiel Meerschaert – Henri Deblauwe Jules Castelein – Cyriel Sintobin. ** Staande 3de rij : Theofiel Defauw – Alberic Scheldeman – ? – Henri Vanbesien – Jules Vanbesien – Jules Vandenberghe – Camiel Clement – ? – Scheldeman. *

Dit festival werd gegeven ter gelegenheid van de inhuldiging van de spoorweg Oostende - Armentières.

In 1872 ontving ze opnieuw drie medailles te Pittem: de eerste als titel van beloning, de tweede voor de meest talrijke vereniging en de derde voor de meest verwijderde.

Ook was ze tegenwoordig in 1873 op het internationaal festival van Gent, gegeven door de "Verenigde Werklieden".

In 1877 ging ze naar het internationaal festival van Brussel waar ze warm geapplaudisseerd werd. De vereniging houdt zich alleen bezig met koorzangen. Haar reglement legt een verplichte aanwezigheid vast op elke eerste zondag van de maand om 6 u. 's avonds en twee herhalingen per week. Ieder jaar viert de vereniging met veel brio het St.-Ceciliafeest, onder wiens hoede de vereniging geplaatst is, startend met een plechtige mis, eindigt dit met een avondfeest waarop alle leden vertegenwoordigd zijn.

LOKAAL: De Katholieke Kring (3)

Aanvullende nota 's over "DE MANDELKOOR".

Tussen 21 november 1953 en 17 april 1954 verschenen een ganse reeks artikelen over deze zangvereniging in "DE MANDELBODE" bij de drukkerij Aug. DeBusschere - Bonte. Zij waren van de hand van E.H. Jozef Geldhof en gaven een goed beeld van DE MANDELKOOR in kronologische orde. Het St.-Ceciliafeest van het jaar 1928 was het laatste samenzijn van deze vereniging. Nadien werd er van deze maatschappij niets meer vernomen en verdere samenkomsten bleven uit.

B. FANFARE "DE BROEDERLIEFDE" -Afdeling van de Vereniging tot Onderlinge Verzekering.

GESTICHT: In 1874.

DIRECTEUR: M.H. Neiryck.

COMITEITSLEDEN: Voorzitter: M. Vandoorne-Maes, Ondervoorzitter: M.R. Devos. Secretaris: M.E. Gheysens; Schatbewaarder: M.A. d' Artois; Leden: MM.H. Ameye, L. Dekeyser, B. Thyvaert, X. Blondeel, H. Devos, J. Kips, H. Deldycke, H. Uyttenhove.

34 WERKENDE LEDEN: MM. H. Neiryck, E. Gheysens, F. Sabbe, E. Vanbalberghe, E. Vlaeminck, H. Sabbe, J. Vermeersch, A. Vandewalle, J. Blondeel, A. Staes, J. Kips, F. Vandewalle, P. Kerkhof, E. Bekaert, E. Demuyck, C. Tack, M. Strynckx, C. Bourgeois, B. Blondeel, A. Deldaele, J. Kerkhof, I. Madou, J. Strynckx, H. Vandewalle, E. Dekeyser, P. Devolder, A. Kerkhof,

J. Spriet, A. Van Belle, G. Demuynck, H. Sabbe, L. Vanhaverbeke, F. Vansteenkiste, P. Demuynck.

90 STEUNENDE LEDEN: waarvan de volgende heel belangrijk zijn voor de muzikale afdeling: MM. P. Parmentier, A. Venet, C. Ameye, J. Vanwtberghe, L. Dekeyser, L. Declercq, J. Demeester, L. Kesteloot, A. Werbrouck, L. Dumat, H. Ameye, D. Vanwtberghe, D. Vindevogel, J. Messiaen, L. Messiaen, Vandoorne-Maes, R. Devos, G. Gheysens, J. Alleman, D. Lahousse, B. Thyvaert, F. Sabbe, G. Wolfcarius.

GESCHIEDKUNDIG OVERZICHT:

Een twintig jaar geleden (4) bestond er te Izegem een fanfare - vereniging "DE JONGENS VAN BOOS ISEGHEM" genaamd. Rond 1872 ontbonden, zijn president M. Petrus Parmentier, met instemming van de beheerraad, gaf aan de vereniging tot onderlinge verzekering "DE BROEDERLIEFDE" alle instrumenten, vlag en bijhorigheden ten geschenke. 't Is dan dat de muzikale afdeling werd ingesteld, en het is de 24aug. 1874 dat de eerste opvoering plaats vond.

De muzikale afdeling dient om de straling van de grote verenigingen te verhogen. Ze verleent haar medewerking aan alle feesten, die een menslievend doel hebben, geeft weldadigheidsconcerten en bij een te-
aardebestelling van een deelnemend lid van de Broederliefde, vergezelt ze hem tot bij zijn laatste rustplaats, terwijl ze rouwmarches speelt. Deze fanfare is ingeschreven om deel te nemen aan de wedstrijd te Brussel in 1880 in de derde internationale afdeling.

LOKAAL: In het witte paard.

Aanvullende nota 's van DE FANFARE "DE BROEDERLIEFDE".

Bij het festival te Izegem op 23.06.1895 (Zie ook onder E) worden de FANFAREN DER BROEDERLIEFDE ook opgegeven. Op dit festival in eigen stad treden ze op met een bezetting van 32 uitvoerende muzikanten onder dirigentschap van M.N.W.

C. CERCLE MUSICAL (Symfonisch orkest).

GESTICHT: in 1867.

DIRECTEUR: M.C. Ameye.

ONDERDIRECTEUR: M.H. Neiryndck.

VOORZITTER: M.C. Ameye.

SECRETARIS - SCHATBEWAARDER: M.H. Frutsaert.

33. WERKENDE LEDEN: MM. L. Dumat, A. Petit, D. Ossieur, A. Cauwe, A. Nonkels, Callebert, C. Mulier, L. Van Antwerpen, J. Deneckere, violisten: J. mulier, H. Neiryndck, alto 's; A. Werbrouck, B. Paret, E. Holvoet, cellisten: E. Ossieur, C. Thibeau, contrebassisten; E. Gheysens, Vuylsteke, fluitisten; H. Frutsaert, Vandewalle, hoboïsten; DeBusschere, A. Werbrouck, klarinettisten; P. Devilder, A. Demaeght, bassonisten; F. Sabbe, Bekaert, hoornblazers; P. Kerckhof, Van Balberghe, pistons, L. Madou, C. Supply, Lezy, trombones; G. Moerman, bekkens.

GESCHIEDKUNDIG OVERZICHT:

De vereniging heeft nooit aan wedstrijd of aan festivals deelgenomen. Ze geeft alleen weldadigheidsconcerten. Sedert haar stichting is ze vervolgd door de geestelijkheid om de enige reden dat ze dames nodigt op haar concerten. De "Cercle Musical" is ingeschreven om deel te nemen aan de wedstrijd van Brussel in 1880 in de enige afdeling van symfonische verenigingen.

De symfonie bezit geen vlag.

LOKAAL: Het Drinkhuys.

Aanvullende nota 's over de "CERCLE MUSICAL" (5)

Reeds in 1866 kwamen enkele toneelliefhebbers samen met enkele leden van DE MANDELKOOR om gezamenlijk een orkest te doen herleven dat in vroegere jaren te Izegem bestaan had. Deze kring nam toe in leden en in werking en na een korte oefentijd, werden reeds werken uitgevoerd in de kerk. Dat duurde slechts één jaar. Opgelegde voorwaarden die zonder de waardigheid van de kunstkring aan te randen, niet konden aanvaard worden, verplichtten deze spelers, met tegenzin, het kerkmuziek te staken.

Er volgden bijeenkomsten. Men onderzocht de middelen om het orkest te doen voortleven. De gebroeders Ameye stortten zelfs een geldsom om de liefhebberij financieel te steunen. Op 13 oktober 1867 gaf de maatschappij haar eerste muzikaal avondfeest.

Het bestond uit twee delen:

Première partie:

1. Marche des Volontaires Belges

Briffaux

Eerste bladrijde van het verslagboek van 'Le cercle musical'.

2. Le Chat du Pâtre	Stauff
3. Thème varié pour Violon en Piano	de Bériot en Wolff
4. Scène du Miserere pour harmonium - flûte	Verdi
5. 'K hè de snik, scène comique	Orahaud.

Deuxième partie:

1. La Vie Parisienne, Quadrille	Strauss
2. Valse de la Grande - Duchesse de Gérolstein (Chant)	Offenbach
3. Ouverture de l' opéra le Voyage en Chine	Bazin
4. Romance de l' Opéra Mignon	Thomas
5. Pastheus de uitvinder, scène comique	Plantade.

Het eerste optreden was een merkwaardig succes en leverde een opbrengst op van 112 fr. Op 5 november 1867 had een algemene vergadering van de Maatschappij plaats om over reglement en naam te praten. Na meerdere bijeenkomsten werd met algemeenschap van stemmen beslist dat de maatschappij de naam zou dragen van "CERCLE MUSICAL", het reglement zou in het Vlaams opgesteld zijn en de programma 's zouden in het Frans gedrukt worden.

Er werd een reglement van 14 artikels opgemaakt en door alle leden ter ondertekening voorgelegd. Daarna werd het op het stadhuis door Burgemeester en Secretaris bekrachtigd (in zitting van 9 mei 1868.) Pas een maand na hun eerste optreden, op 17 november 1867 werd een tweede muzikale avond ingericht waar geopend werd met de Quadrille "La belle Hélène" van Strauss. Dit tweede feest bracht iets minder op dan het eerste.

De opbrengst bedroeg 40,50 fr.

Op 28 december 1867 kreeg de Cercle Musical een schrijven van "De Mandelkoor" waarbij ze gevraagd werden eventueel deel te nemen met alle Izegemse toonmaatschappijen aan een gezamenlijke kunstavond te geven voor de noodlijdende vissers van Blankenberge en van Heist. (6) Daarop werd positief geantwoord. Er werd beslist bij het samenkomen van de twee partijen dat dit feest zou doorgaan in de grote zaal van het stadhuis. (7)

In een van de volgende vergaderingen gaven de Stadsfanfaren te kennen dat ze aan het geplande feest niet zouden deelnemen. De reden die ze opgaven was de volgende: De zaal waar het feest zou gegeven worden was zeker te klein en het aantal toehoorders zou te gering zijn om een behoorlijke opbrengst te verschaffen.

De drie overblijvende maatschappijen DE MANDELKOOR, DE JONGENS VAN BOOS ISEGHEM en DE CERCLE MUSICAL trots op belofte en eer, lieten zich niet ontmoedigen.

Het feest ging door op 19 januari 1868. Er was veel volk. Een omhaling bij de toehoorders bracht 216,50 fr. Er werd een som van 75 fr. naar het Hulpcomiteit van Blankenberge en Heist toegezonden. Na beraadslaging werd de andere som uitgedeeld aan de noodlijdenden van eigen stad, waarvan alle geneesheren van Izegem op verzoek een lijst hadden ingediend. Een laatste winterconcert werd gegeven op 23 februari '68 dat 41 fr. opbracht.

Er werd met hunker en hoop uitgekeken naar een ruimere uitvoeringszaal en de vraag scheen in goede aarde te zijn gevallen. Met de winter van '68 werd een eerste stap gezet met Izegem kermis. Weer was de zaal te klein en er werd een opbrengst van 161 fr. geboekt. In de algemene bijeenkomst van 5 nov '68 werd beslist het Ceciliafeest te beginnen met het bijwonen der Mis naar welke de Maatschappij zich begeven zou onder het uitvoeren van eenen Pas Redoublé. Op den dag bij de kerkdeur aangekomen bleef de Maatschappij stil om het begonnen stuk ten einde te voeren toen de Opperherder (8) ons daer kwam begroeten op eene niet te zeer toelachende manier en ons hierom bedreigde het toekomend jaar de mis te weigeren." (9)

Op 22 aug. '68 werd bij de Broederliefde een nieuw vaandel ingehuldigd. Uit sympathie voor deze muzikale zustermaatschappij werd meegefeest en werd het feest muzikaal omkranst. Het laatste verslag uit het verslagboek van de "CERCLE MUSICAL" is gedateerd op 4 juni 1870. Er wordt beslist het oude theater waarop ze hun muzikale uitvoeringen geven niet te kopen maar voor 75 fr. een nieuwe te doen vervaardigen door Jan Opsomer die na overleg en prijsopgave met de uitvoering belast wordt.

VILLE D'ISEGHEM.

SOPHYENJR

DU

CONCERT DE BIENFAISANCE,

donné par
LE CERCLE MUSICAL,
CROMBEZ ZANGGENOOTSCAP

et
DE JONGENS VAN BOOS ISEGHEM,

LE DIMANCHE 5 FÉVRIER 1871,

AU LOCAL DU CERF.

Charité.

Vous les élus du sort, les heureux de la terre,
Ne fermez pas l'oreille à l'ardente prière
De ceux qu'éprouve le destin.
Trop souvent, dans la joie où s'écoulent vos heures,
Vous oubliez hélas ! qu'en leurs tristes demeures
Vos frères se meurent de faim !

☉☉

Voici l'hiver, voici son effrayant cortège
De maux et de douleurs, de frimas et de neige
Dont il accable l'humble toit.
Là, le vieillard demande une tombe à la terre ;
Là, le petit enfant déchire un cœur de mère :
"O mère, mère, que j'ai froid !"

☉☉

Honte à qui, d'un œil sec, voit le malheur d'un autre,
Et, comme le dit Jean, le saint et doux Apôtre,
Le disciple aimé du Seigneur :
Si le riche, en voyant l'infortuné qui passe,
Lui ferme son cœur froid, et détourne sa face,
Malheur à lui, trois fois malheur !

Plus de déchirements ! Plus de luites sanglantes !
A l'ombre de la Croix, dressons en paix nos tentes :
Combattons la faim, la douleur !
Guerre à la guerre, hélas ! dont la terre s'afflige,
Et que la Charité fasse enfin ce prodige :
UN SEUL BERCAIL, UN SEUL PASTEUR !

De V.

Donnez, les yeux de Dieu vous regardent sévères,
Si vous ne soulagez de vos malheureux frères
L'existence pleine de fiel.
Donnez, donnez encor !... sachez que toute aumône
Enrichit, d'une fleur, l'immortelle couronne,
Dont Dieu ceindra vos fronts au Ciel.

☉☉

Charité ! c'est le Christ qui l'apporta sur terre ;
Montrant le pauvre au riche, il dit : "Voilà ton frère...
Enfants des hommes, aimez-vous !"
Lui-même il embrassa, dans un amour immense,
Le genre humain entier, partagea sa souffrance
Et versa tout son sang pour nous.

☉☉

A cette grande voix qui nous vient du Calvaire,
Que demeurons-nous sourds ? Pourquoi l'inféreuse
Nous désolé-t-elle toujours ? guerre
Contre un frère, pourquoi tourbillin d'horribles armes ?
Pourquoi nous assouvir de son sang, de ses larmes,
Ainsi que de cruels vautours ?

Verder is er alleen een programma bewaard van een "CONCERT DE BIENFAISANCE" gegeven te Izegem op 5 februari 1871. Wat hier nieuw aandoet is de aanduiding van het lokaal. Het gaat door in het lokaal DE HERT. In 1880 is het aangeduide lokaal HET DRINKHUYS. Gemis aan verdere gegeven, belet ons momenteel meer over deze kunstvereniging te schrijven. De overige bladzijden van het verslagboek zijn blanco gebleven.

D. CROMBEZ' ZANGGENOOTSCHAP: (Zangvereniging)

GESTICHT: in 1870

DIRECTEUR: M.H. Frutsaert

COMITEITSLEDEN: Voorzitter: M.J. Vanwtberghe, Ondervoorzitter: M.H. Frutsaert,

Secretaris: M.E. Holvoet.

24 WERKENDE LEDEN: (Hier werden geen namen opgegeven.)

GESCHIEDKUNDIGE NOTA:

De vereniging heeft de gewoonte niet aan wedstrijden en festivals deel te nemen. Ze houdt zich vooral bezig met uitvoeringen met een filantropisch doel. Het is daarom dat zij elke winter (sedert 1875) zangavonden geeft ten voordele van de armen.

Deze liefdadigheidsvereniging voegde aan een tombola in 1878 georganiseerd, ongeveer 10.000 fr. toe, die onder de armen van de stad verdeeld werd.

LOKAAL: Het Drinkhuys.

E. DE STADSFANFAREN (Fanfare)

GESTICHT: In 1845.

DIRECTEUR: M.A. De Maeght.

COMITEITSLEDEN: Voorzitter: M., Ondervoorzitter: M;

Secretaris: M.A. Verhamme, Schatbewaarder: M.F. Dumont, Lid: M.H. De Muelenaere.

25 WERKENDE LEDEN: MM. A. De maeght, E. Lafaut, P. Huysentruyt, J. Denys, H. Deldycke, T. Blondeel, C. Neiryck, G. Vandenbroucke, F. Lafaut, J. Demey, A. Dejonghe, F. Devos, H. Bral, C. Hoornaert, C. Lezy, A. Veeanneman, H. Lezy, E. Clement, F. Blondeel, A. Blondeel, C. Seynaeve, E. Vandeputte, A. Lezy, P. Beernaert, L. Beernaert, A. Nonkel.

GESCHIEDKUNDIG OVERZICHT:

De vereniging gaf festivals in 1853, 1858, 1867, en 1872. Ze heeft ook deelgenomen aan drie festivals uit de omtrek en heeft zich ook naar deze van Gent en Antwerpen begeven.

Het vaandel komt van een gift, in 1860, van de heer baron Gilles de Pelichy.

LOKAAL: Het Damberd.

Aanvullende nota 's bij DE STADSFANFAREN.

In het boek "La musique en Belgique" van Ernest Closson en Charles Van den Borren, La Renaissance du Livre, Brussel (1950). p. 423 staat geschreven dat de Izegemse STADSFANFAREN bij de oudste muzieken behoren van ons land.

Zo lezen we: Wel waren er een 100- tal HARMONIEËN gesticht in het België tussen 1800 - 1830. Daarna ontstonden in verschillende plaatsen FANFARES. De oudste dateren van voor 1840.

- St. Cecilia van Hooglede. -St. Cecilia van Machelen. -Société de fanfares van Morlanwelz. -de STADSFANFAREN van Izegem. -deze van Wolvertem. -die van Berlaar. -de Société d' Orphée van Gent.

Op zondag 23.06.1895 richtte de maatschappij "DE FANFAREN DER STAD ISEGHEM" een festival in waarvan 23 muziekkorpsen deelnamen. Hierbij werd vermeld dat er bij de STADSFANFAREN 36 uitvoerders waren en dat de fanfare toen gedirigeerd werd door M. Henri Deblauwe.

In 1956, wel bepaald vanaf 30.04 en ook de volgende weken, verscheen in het regionaal weekblad DE MANDELBODE bij Aug. De Busschere - Bonte, Roeselaarsestraat, 101, IZEGEM, een geschiedkundig overzicht van 150 JAAR STADSFANFAREN.

Deze artikelen verschenen in 1956 omdat de maatschappij toen 150 jaar oud was.

(De stichting valt dus niet in 1845 zoals in 1' ANNUAIRE MUSICAL vermeld staat maar wel in 1806).

Te dier gelegenheid werd er in de stad een groot feest georganiseerd en gevierd samen met het honderdjarig bestaan van de VRIJE VAKSCHOOL (V.T.I.) van Izegem. De feestviering besloeg drie dagen (23-24-25 juni). De stad kon zich verheugen op het bezoek van de prins Albert en Alexander die de tentoonstelling in het V.T.I. kwamen openen.

Op zondag 25 juni ging een SPROOKJESSTOET (10) door de straten van stad die heel wat kijk-lustigen bijeenbracht. Het was bij deze gelegenheid dat het lied "Vlytigh ende boos" voor het eerst gezongen werd door een groep van 150 jongens die deze feeststoet openden.

Nooit werd de sprookjesstoet later nog hernomen.

F. HARMONIE VAN DE KONGREGATIE (Harmonie)

GESTICHT: In 1853.

DIRECTEUR: M. Ed. Thibau.

LOKAAL: De kongregatie.

Deze vereniging heeft op geen enkele gestelde vraag geantwoord.

1881 - OUDSTE GROEPSFOTO

uit: Privé archief van J. Geldhof, Meetkerke.

Dit is de oudste bewaarde groepsfoto van de harmonie. Niet alle leden komen erop voor. In die tijd telde de harmonie ongeveer 30 leden. Wellicht was dat hier een soort "Grote kompaganie".

Het onderschrift is van de hand van Leopold Slosse.

Ⓞ Bourgeois; E. Lafaut; J. Heltenbergh; C. VdWalle; J. Samyn; F. Verhelle; J. Maddens.
E. D'Artois; L. Defaux; H. Bral; C. Hoornaert; A. VdWalle; Hipp. VdWalle.
Izeghem, 19 April 1881.
Congreganisten.
L. Slosse, vic.

Aanvullende nota 's over de HARMONIE DER KONGREGATIE

Bij het festival te Izegem op 23.06.1895 (Zie onder E) trad de Kongregatie twee maal op onder de naam JONGELINGKRING en dat met 60 uitvoerende muzikanten. Bij deze feestgelegenheid was de dirigent de heer Jules Vanhaverbeke.

Voor alle verdere gegevens over de geschiedenis van KONINKLIJKE HARMONIE KONGREGATIE wordt verwezen naar het boek "GEDENKBOEK koninklijke Harmonie der Congregatie te Izegem", dat bij de viering van haar 125 jaar, in 1978 werd uitgegeven.

(= nr. 52 van Ten Mandere)

G; Wat in "Annuaire Musical van 1880" ook niet voorkomt is de vermelding van de pas in 1880 zelf gestichte zangvereniging DE KERELS die door M. Bruno Vandenberghe werd opgericht.
Meer daarover in een volgende aflevering.

Noten:

- (1) DUFRANE Jules, ANNUAIRE MUSICAL DE LA BELGIQUE contenant l'histoire de toutes les sociétés du Royaume, la date de leur fondation, les noms des membres, l'adresse des locaux, etc.
Frameries, Dufrane - Friart, éditeur, imprimeur du gouverneman provincial du Hainaut, 1880.
- (2) Gilles de Pelichy Jean-Louis Ghislain geboren op 6 augustus 1837
Huwde met Mathilde-Marie-Pauline-Augustine Moretus die stierf te Antwerpen op 22 Maart 1863.
- (3) CERCLE CATHOLIQUE: DE KATHOLIEKE KRING. Was rond de eeuwwisseling een herberg in de Nieuwstraat. Heden (1980) meubelzaak Clarisse.
- (4) De vertaalde nota 's werden geschreven voor het jaarboek 1880.
Er wordt hier dus gesproken over de periode van 1860.
- (5) Deze aanvullende nota 's over de CERCLE MUSICAL komen allemaal uit een met de hand geschreven verslagboek van deze vereniging die berust bij de heer A.D. te Izegem. Het is een gekartonneerd schrift van groot formaat (34 x 21 cm) en is met rood papier beplakt. Het heeft een rode lederen rug en dito hoekjes.
De achttien eerste bladzijden zijn beschreven en de volgende zijn allemaal blanco gebleven.
- (6) Er was grote armoede bij de vissers aan de Belgische kust. Vanaf 1866 werden de premiën die bij de onafhankelijkheid van ons land door de Staat aan de Belgische visserij toegekend werden, jaarlijks verminderd. Na enkele jaren werden ze zelfs helemaal afgeschaft. Zo groeide ook de armoede bij onze vissersbevolking. (cfr. DEVYT chr De Vlaamse zeevisserij (p. 179 e.v.) in WEST-VLAANDEREN onder leiding v. A. Viaene. Uitg. Meddens, Brussel, 1958)
- (7) STADHUIS: In die tijd was het stadhuis in de Marktstraat. Het was het oude huis van de familie Van Biervliet (T.M. nr. 33 (1972/2) en nr. 34 (1972/3)
Het vroegere gebouw bevatte de huidige huizen van Mevr. DeRegge (bloemenwinkel) en het huis ernaast (ten zuiden), het vroeger huis Lapeire (tegels e.a.). Deze twee huizen vormden vroeger samen één woning en daar was het stadhuis in ondergebracht.

Boven de huidig bestaande poort, in het midden van het oorspronkelijk gebouw, was een ruime feestzaal.

(8) PASTOOR LONNEVILLE, Franciscus, S.T.B.

Hij werd geboren te St. Kruis op 25.01.1823. Priester gewijd op 29.05.1847. Werd aangesteld tot pastoor van St. Tillo te Izegem op 23.10.1867 en overleed hier op 25.06.1891.

(9) Uit het bestaande VERSLAGBOEK VAN DE CERCLE MUSICAL (Zie hier bij de voetnoten onder nr. (5).

(10) SPROOKJESSTOET: De ontwerpen van de costumes en de wagens, alsmede het toezicht op deze laatsten was in handen van Antoon Vandromme. De organisatie en het secretariaat was het werk van Maurice Vandommele.

Archeologische vindplaatsen en vondsten van Izegem

Bart Coucke
Winkelhoekstraat. 16. IZEGEM

Een gedetailleerd overzicht
van de vindplaatsen en vond-
sten van Klein-Izegem.

Een schematisch overzicht
van de vindplaatsen en vond-
sten van Emelgem.

- De neolithische periode
- De Gallo-Romeinse periode
- De Merovingische periode

Izegem, april 1980

Voorwoord

Nu naar aanleiding van het 900-Jarig "bestaan" van Izegem zoveel over onze stad gepraat en geschreven wordt, zou bij velen de verkeerde voorstelling kunnen rijzen als zou Izegem als nederzetting slechts 900 jaar oud zijn. Niets is minder waar.

Zeker, de naam zelf wordt pas voor het eerst in een kroniek van 1080 aangetroffen. Archeologische vondsten tonen evenwel aan dat de streek, nu begrepen in het grondgebied Izegem-Emelgem (en in het bijzonder de oevers van de Mandel) reeds in de romeinse tijd werd bewoond (zij het misschien niet permanent) en zelfs uit de neolithische periode (de Nieuwe Steentijd) werden sporen aangetroffen.

Of, zoals baron Ch. Gillès de Pélichy het reeds anno 1903 in zijn bloemrijke stijl uitdrukte : "... de nombreux vestiges laissés par les premiers occupants du sol flamand sur les coteaux sablonneux qui bordent les verdoyantes prairies de la Mandel."

Met Ch. Gillès de Pélichy begint de archeologische literatuur over Izegem-Emelgem. In zekere zin is hij zelfs de belangrijkste bron, vermits onder zijn leiding talrijke opgravingen werden verricht en hij alleen in staat is ons in te lichten over de precieze lokalisering en over later verloren gegane vondsten.

Het zou ons te ver voeren alle auteurs die over Emelgem hebben gepubliceerd op te noemen; speciaal te vermelden zijn J. Claerhout en E. Trips. Voor een meer uitgebreide bibliografie over Emelgem verwijzen we naar BAUWENS-LESENNE, M., Oudheidkundige repertoria IV. Bibliografisch repertorium der

oudheidkundige vondsten in West-Vlaanderen vanaf de vroegste tijden tot aan de Noormannen, Brussel, 1963, p. 31-34.

Over Izegem in strikte zin daarentegen is heel wat minder gepubliceerd; moge dit artikel ertoe bijdragen interesse te wekken voor het archeologisch verleden van onze stad.

De archeologische vindplaatsen van Emelgem werden recentelijk bestudeerd in de monografie "Het Gallo-Romeinse grafveld van Emelgem" van H. THOEN en A. VAN DOORSELAER (27); daarom zal een naar verhouding groot deel van dit artikel aan de vindplaatsen van Klein-Izegem gewijd zijn. Ook de bibliografie (p. 5-9) is hoofdzakelijk op Izegem gericht. De cijfers in de verdere tekst corresponderen met de overeenkomstige nummers van de bibliografie.

Bedoeling van dit artikel is de literaire bronnen samen te brengen en eventueel ontstane fouten of verbanden aan te tonen; verder het opsommen en lokaliseren van de vondsten; een zeer gedetailleerde bespreking ligt buiten het bestek van deze bladzijden, die in de eerste plaats een overzicht bieden.

Ongetwijfeld zal de lezer, na het doornemen van deze lectuur, de opgedane kennis willen toetsen aan meer "tastbaar" materiaal. Dat kan. Een aantal vondsten van Emelgem worden bewaard in het museum Gruuthuyse te Brugge (archeologische afdeling); zij waren te zien op de tentoonstelling "900-jaar Izegem" (29 maart-20 april 1980) ten gelegenheid waarvan een catalogus werd uitgegeven. Een ander gedeelte bevindt zich in het lokaal van de Vereniging voor Oudheidkunde en Bodemonderzoek in West-Vlaanderen (VOBoW) te Kortrijk maar werd wegens onderzoek nog niet vrijgegeven.

De auteur houdt eraan zijn dank te betuigen aan prof. dr. A. Van Doorselaer voor diens advies bij de praktische uitwerking, aan de Heren A. Vandromme en R. Putman voor het verstrekken van documentatie en aan zijn collega's P. Bonquet, F. Debruyne, L. Ferlin, J. Gadeyne en F. Santy voor het verzamelen van het bibliografisch materiaal.

Izegem, april 1980

Bibliografie

De cijfers in de tekst verwijzen naar de overeenkomstige nummers.

Gillès de Pélichy, Ch,

- (1) art. in F.A.H.B., VII, Antwerpen, 1892, p. 258-273
- (2) Les tumuli de la Flandre Occidentale, in F.A.H.B., 11e Congres, Gent, 1896, II, p. 60 ss, voetnota 2.
- (3) Découverte de 4 stations préhistoriques et de 2 cimetières francs aux environs de Bruges, in A.S.A.B., VII, 1893, p. 258-270 en pl. XIII, fig. 2.
- (4) Notes sur les foyers et fonds de cabanes de la vallée de la Mandel, in F.A.H.B., 17e Congres, Dinant, 1903, p. 451-456
- (5) Cimetière à inhumation et à incinération d'Emelghem, in F.A.H.B., 12, 1897, p. 367-372
- (6) art. in F.A.H.B., 13e Congres, Enghien, 1898, p. 129-130
- (7) art. in F.A.H.B., 16, Brugge, 1902

Jacques, V.,

- (8) art. in B.S.A.B., 16, 1898, p. 255
- (9) art. in B.S.A.B., 1896-97, p. 185-187, 1897-98, p. 160
(Catalogue général de la classe d'anthropologie à la section des sciences à l'exposition de Bruxelles en 1897)

Claerhout, J.,

- (10) Quelques objets belgo-romains récoltés dans les fouilles de la station palustre de Denterghem, in A.S.A.B., 17, 1903, p. 252-266.
- (11) Communications sur l'origine des populations de la West-Flandre, in B.S.A.B., 21, 1903, p. 95-99
- (12) art. in De Biekorf, 9, 1898, nr. 5, p. 65-69
- (13) Dudheidkundig klaverblad, in De Biekorf, 23, 1912, p. 286-287
- (14) Een grafheuvel te Astene, in De Biekorf, 30, 1924, p. 217-221
- (15) Het Heidensch Kerkhof van Pitthem, Pittem, 1897, p. 23-24, 50

de Maere, M.,

- (16) Anciens et nouveaux emplacements de populations néolithiques en West-Flandre, in A.S.E.B., 41, 1911, p. 330

Matthys, A.,

(31) Middeleeuwse verzamelingen van het Gruuthuse museum
(Brugge). (Oudheidkundige repertoria, reeks B, X),
Brussel, 1975.

Werden geraadpleegd maar niet opgenomen :

Gezelle, G.,

Onveroorokondschape Westvlamingen, in De Biekorf, VIII
1897, p. 135

De Loë, A.,

Carte Archéologique, p. 261

Verklaring der afkortingen :

F.A.H.B. : Fédération Archéologique et Historique de Belgique

A.S.A.B. : Annales de la Société d'Archéologie de Bruxelles

B.S.A.B. : Bulletin de la Société d'Anthropologie de Bruxelles

A.S.E.B. : Annales de la Société d'Emulation de Bruges

Addenda

(27) moet als volgt worden aangevuld :

Thoen, H. en Van Doorselaer, A.,

Het Gallo-Romeinse grafveld van Emelgem (gemeente Izegem,
West-Vlaanderen) . (Westvlaamse Archaeologica, Monografieën I),
Kortrijk, 1980.

(21) : Chocqueel, 1950, p. 28

A. Izegem

Eigenlijk zijn de geschriften van Ch. Gillès de Pélichy voor Izegem verreweg de belangrijkste (en in sommige gevallen de enige) bron; latere auteurs vallen meestal op hem terug.

De lezer zal de auteur willen verontschuldigen voor het veelvuldig citeren van teksten, in de Franse taal gesteld. Hij diene echter te bedenken dat een kleine zinswending, die bij het vertalen verloren gaat, soms uitsluitel kan geven over een belangrijk chronologisch of geografisch probleem.

Chronologisch kunnen we de vindplaatsen indelen in drie perioden : een voor-Romeinse (i.c. neolithische), een Romeinse en een post-Romeinse (i.c. Merovingische) periode; soms echter zijn de grenzen niet scherp te trekken. De middeleeuwen en de latere perioden blijven buiten beschouwing.

A. I. DE NEOLITHISCHE PERIODE (1,3,4,9,16,18,21,23,28,30)

Uit de artikelen van Ch. Gillès de Pélichy in de publicaties van twee oudheidkundige verenigingen (1,3,4) kunnen we afleiden dat hij (minstens) 2 vindplaatsen uit de Nieuwe Steentijd heeft onderzocht; dankzij de kaart door de Pélichy opgesteld (nu bewaard in het museum Gruuthuyse) zijn we vrij goed ingelicht over de lokalisering (plaat 1).

A. I. a. Vindplaats weg Izegem-Ingelmunster

In (1) en (3) geeft Ch. Gillès de Pélichy de volgende inlichting : "Ce fut durant l'hiver 1888-1889, lors du défoncement d'un terrain autrefois boisé situé à environ 700 mètres de la rive droite de la Mandel et dominant la vallée le long de la route qui mène d'Iseghem à Ingelmunster, que les ouvriers découvrirent successivement cinq foyers ... consistant en résidus de cendres de bois entourés de quelques silex taillés et de débris de grossières potteries."

STAD IZEGEM

(Voor B. II., zie plaat 5)

ARDOOIE

MEULEBEKE

EMELGEM

INGELMUNSTER

IZEGEM

ROESELARE

LENDELEDE

LEDEGEM

LOSSE VONDSTEN

VINDPLAATSEN (IN SITU)

✝ KERK - □ KASTEEL - ○ SCHOOL

LEGENDE :

- GEMEENTEGRENS
- ==== STEENWEG OF MACADAM
- - - - SECUNDAIRE WEG
- - - - VOETWEG OF PRIVATE WEG
- ~~~~ WATERLOOP
- ==== SPOORWEG

SCHAAL

1:1000

In (4) vinden we de volgende aanvulling : " ... sur la rive droite ... sur le territoire d'Iseghem à l'intersection du dit chemin et du gravier qui mène de cette ville au village de Lendelede." De vindplaats ligt dus aan de splitsing van de Gentse Heirweg en de Lendeleedsestraat (plaat 1).

Interessant is ook het feit dat deze vindplaats in nauw verband wordt gebracht met vondsten te Ingelmunster "au point de jonction de la route déjà citée et du chemin qui porte le nom de Roozestraat" en ook "deux sablières ouvertes ... dans celle que l'on exploitait, sur le territoire d'Iseghem ..." (3,4). Het zou ons echter te ver voeren hierop uitgebreid in te gaan.

Het gaat om vijf zogenaamde "vuurhaarden" die "grote gelijkenis vertoonden met de overblijfselen van hutten" (3). Deze "foyers" bevonden zich op zowat 1.20 m diepte, onder een laag aangeslibd zand vermengd met andere elementen (1); deze laag lag "direkt boven de oude bodem" (1) en naast houtskoolresten (1, 3) werden gevonden :

A. I. a. 1. Silexmateriaal

105 bewerkte vuurstenen; het aantal wordt in (1) expliciet aangeduid. Daaronder bevonden zich volgende exemplaren :

- 1) 42 vuurstenen met craquelés die schijnen blootgesteld te zijn geweest aan vuur (1,3)
- 2) 5 nuclei (1,3)
- 3) een kleine hamer (marteau) (1,3)
- 4) 2 "kloppers" of stampers" (concasseurs) (1)
- 5) 8 messen (1,3)
- 6) 2 grote schrabbers (grattoirs) met karakteristieke vorm en bewerking; in (3) werd een figuur gegeven.
- 7) 5 kleinere schrabbers (1,3)
- 8) een schrabber "ongeveer in de vorm van een eendebek" (1).
- 9) 3 schrabbers ("racloirs") met ronde uithollingen van diverse afmetingen die schijnen te hebben gediend voor het afschrapen van been (1).
- 10) 2 grote stukken die nauwelijks waren bewerkt (1).
- 11) ongeveer 50 afslagen (sporen van bewerking) (1,3).

Tellen we nu al deze vuurstenen op, dan komen we aan 115 à 120 exemplaren (d.w.z. méér dan 105). Verder is opvallend, dat de figuur in (3) (plaat 2) precies overeenkomt met de beschrijving van de "racloirs" in 9); waarschijnlijk gaat het hier om dezelfde exemplaren.

Algemene karakteristieken. Hier is het interessant de verschillende artikelen chronologisch naast elkaar te plaatsen. Zowel in (1) (3) als (4) wordt aangegeven dat de vuurstenen bijna alle zwart van kleur zijn. Verder stelt Ch. Gillès de Pélichy in (1) vast dat "... le silex ... semble provenir du Hainaut; ... une légère couche crayeuse". In (3) gaat hij verder: "semblent présenter les caractères du silex noir d'Obourg". (Obourg was een belangrijk vuursteenmijnbouwcentrum in de Nieuwe Steentijd; van daar uit werden de vuurstenen naar een groot hinterland geëxporteerd). Ook in (3) zent hij uitdrukkelijk dat "aucun silex poli, aucune pointe de flèche, ni aucun de ces petits instruments, finement retouchés, n'a été découvert dans cette station préhistorique".

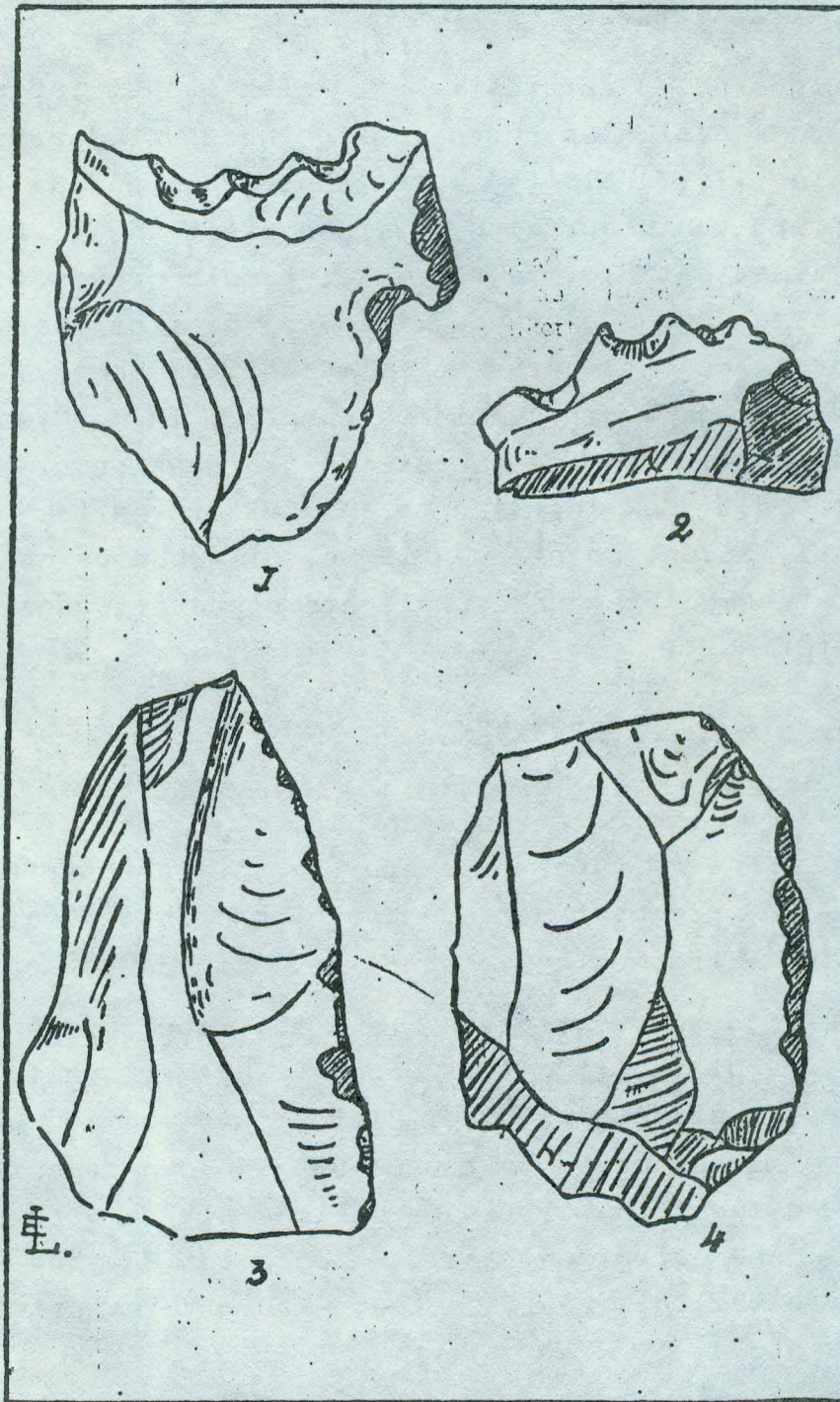
A. I. a. 2. Aardewerk:

Geen volledige exemplaren, wel fragmenten:

- één (4) of meerdere (1,3) fragmenten van potbodems
- fragment van een bovenrand van een pot (4)
- fragmenten van buik en hals van een pot (1,3)

Ze zijn roodachtig van kleur tot roodbruin en relatief dik; enkele exemplaren zijn iets dunner. Het zijn alle fragmenten van handgemaakt aardewerk, wijd, klein, maar met een grote opening die toch minder breed moet geweest zijn dan de buik. Deze laatste kenmerken meent Ch. Gillès de Pélichy uit de vorm van de fragmenten te kunnen afleiden (épais, d'un doigt environ - assez larges - de petite taille, faible hauteur - ouverture fort large - resserrés à l'ouverture).

Verder geeft hij in (3) en (4) als voornaamste kenmerk de 'ruwheid' de grote 'lompheid' aan (fort grossières, extrême grossièreté) aan. Opvallend is evenwel dat deze in (1) niet ter sprake komt.

Pl. XI. — Objets en silex des stations préhistoriques des environs de Bruges.

PLAAT 2 : Vuurstenen 1 en 2 zijn hoogstwaarschijnlijk van Izegem afkomstig. Uit (3)

A. I. a. 3. Latere auteurs; besluit.

Vrijwel alle auteurs nemen het kenmerk "zwarte Obourg silex" over, bijvoorbeeld (21) : "Iseghem : outillage en silex noir" en (9, 23, 28) : "In vuursteen van Obourg".

Op onverklaarbare wijze echter worden deze vuurstenen in de latere literatuur plots "geslepen" ("talrijke geslepen vuurstenen, 28), ofwel worden ze bij het meer verfijnde neolithische materiaal geplaatst ("des outils minuscules, appelés microlithiques", 21). Slechts (16) neemt een voorzichtiger standpunt in, daarbij de vuurstenen daterend in het "tardenoisien" of het "robenhausien".

Vergelijkt men (28,21) met (1,3,4) dan moet men aannemen dat er bij de latere auteurs dwaling is ontstaan omtrent het karakter dezer vuurstenen (mogelijk door verwarring met de vindplaats aan de Mandel, cfr. infra A. I. b.).

Een sluitende datering zal pas kunnen opgesteld worden als deze bronnen worden geconfronteerd met het materiaal dat destijds werd opgegraven maar nu zoek geraakt is. Pas na het opsporen, inventariseren, analyseren van dit materiaal en na confrontatie met de literaire bronnen zal men zich definitief kunnen uitspreken.

A. I. b. Vindplaats Mandel

Deze vindplaats wordt door Ch. Gillès de Pélichy in nauw (geografisch) verband gebracht met de vorige : "à 500 pas de cette station préhistorique, dans les sables rejetés jadis lors du creusement d'un étang situé plus près de la Mandel." (1,3) (Plaat 1).

- Vondsten :
- een mooi mes
 - een aantal kleine klingen
 - goed geretouceerde schrabbers
 - een priem
 - enkele vuurstenen met craquelés
 - een aantal afslagen

Uit het fijner karakter van deze vondsten besluit Ch. Gillès de Pélichy dat deze vindplaats heel wat later te dateren valt dan de vorige : "semblent dater d'une époque postérieure" (3). Deze conclusie wordt door de latere auteurs (o.m. 28) overgenomen.

Voor deze periode gaat het hoofdzakelijk over losse vondsten, veelal slechts in één bron vermeld; de datering blijkt bijzonder precair te zijn en de authenticiteit van bepaalde meldingen kan in twijfel worden getrokken.

A. II. a. De zgn. tumulus (grafheuvel) van 't Hof ter Poorten.

Een artikel van Ch. Gillès de Pélichy is de enige oorspronkelijke bron (2) : het zou gaan om een heuveltje, gelegen bij de boerderijk "'t Hof ter Poorten" (gelegen Trienhoekstraat 68, plaat 1). Wat wel verwondering wekt is het feit dat Ch. Gillès de Pélichy deze grafheuvel situeert "à gauche du gravier qui mène de cette ville (sc. Iseghem) à Lendelede".

Nivelleringswerken in het centrum van de hoogte waarop de boerderijk gelegen is zouden in 1885 een massa houtskool en potscherven aan het licht gebracht hebben; deze potscherven bleken een aantal jaren later (1896) spoorloos te zijn verdwenen maar "toen aan de boer talrijke specimen aardewerk uit diverse perioden werden getoond aarzelde deze nauwelijks het romeins aardewerk aan te wijzen als zijnde volkomen identiek met wat hij had opgegraven in het heuveltje in kwestie" (2).

Blijkbaar is Ch. Gillès de Pélichy er zelf niet bij geweest; toch besluit hij dat het "zonder twijfel gaat om een tumulus uit deze periode" (d.w.z. uit de Romeinse tijd). Hiervoor beroept hij zich op "vroegere belgo-romeinse vondsten te Izegem en te Emelgem" waaronder het "belgo-romeins grafveld van Izegem" en op andere onduidelijke zaken.

Andere auteurs (9,26,28) hebben deze conclusie (Romeinse tumulus) overgenomen, zij het onder voorbehoud. Mij schijnt het toe dat er, in verhouding tot de Romeinse vondsten in Klein-Izegem en gezien de schaarste van dergelijke grafheuvels in onze streken, weinig bewijsgrond voor dergelijke tumulus aan te voeren is. Definitief uitsluitel kan echter niet gegeven worden, tenzij de "potscherven" die in 1885 werden opgegraven, zouden worden teruggevonden (wat overigens vrij onwaarschijnlijk is).

A. II. b. Munt- en Medailevondsten (15, 17, 25, 26, 28)

In de rubriek "Romeinse muntvondsten in West-Vlaanderen", geeft L. Devliegheer de volgende aanduiding (26) : "In de tentoonstelling van 1960 waren verscheidene munten te zien, die ter plaatse gevonden waren." Hij verwijst daarbij naar (25), waar M. Nuyttens een vondstmelding (mei 1961, Molenhoekstraat) geeft van een muntje met daarbij volgende beschrijving :

" ... het eeuwenlang verblijf in de grond heeft zijn sporen nagelaten op deze munt. De keerzijde is bijna totaal weggevreten, terwijl de voorzijde van een prachtige groen-grijze patina is voorzien. Na het schoonmaken van dat 13 millimeter groot bronzen muntje ... kon ik het volgende ontcijferen : Voorzijde : naar rechts gekeerd Keizerhoofd met twee lauwertakken gekroond met duidelijk leesbare tekst 'Constantius Aug^r'. Voor deze tekst moet nog wat gestaan hebben ... alleen de sporen van letters zijn waarneembaar; op de keerzijde : twee mannenfiguren, vermoedelijk twee soldaten met een veldstandaard, op de gehele keerzijde sporen van tekst doch onleesbaar. Wie liet nu dit muntje slaan? ... FLAVIUS IULIUS CONSTANTIUS, zoon van Constantijn I en Fausta; hij was mederegent met zijn vader van 323 tot 337 en Keizer van 337 tot 361." (25)

Reeds zeer vroeg (1875) had Frans de Potter (17) melding gemaakt van het vinden van Romeinse medailles : "te Rumbeke ... werden ook op verschillende tijdstippen, o.a. in 1760 en 1799, Romeinse medailles ontgraven, evenals te IJzegem." (17)

Zo ook J. Claerhout : " ... dat men Romeinse oudheden gevonden heeft te ... Izegem" (15) en B.H. Dochy. Meer gedetailleerde beschrijvingen komen echter niet voor, vaststelling die L. Devliegheer reeds deed : "... meeste vondsten niet goed beschreven ... munten verloren gegaan of zoekgeraakt." (26).

In elk geval kunnen we zeggen dat het blijkbaar steeds gaat om kleine losse vondsten, die alleen maar de aanwezigheid van Romeinse invloed in onze streek aantonen zonder ook maar enig uitsluitsel te geven over de aard van deze aanwezigheid of de kontekst van de vondst zelf.

Noot : Deze "Belgo-Romeinse" vondsten werden gedaan in het Merovingisch grafveld, gelegen op dezelfde plaats als A. I. a. (uiteraard wat hoger). Men werpe daarom best eerst een blik op A. III. a. Overigens is het zeer moeilijk een grens te trekken tussen Romeïns, Merovingisch en post-Merovingisch; er blijken in de literatuur heel wat misvattingen te zijn binnengeslopen.

Scherven Romeïns vaatwerk in het Merovingisch grafveld.

In (1) spreekt Ch. Gillès de Pélichy over "4 fragmenten in zwart Romeïns aardewerk, vermengd met de overblijfselen van de frankische graven" (elders vermeldt hij dat het hele terrein tijdens ontbossingswerken werd omgewoeld, wat de vermenging eventueel zou kunnen verklaren). Hij meent dat ze "waarschijnlijk afkomstig zijn van de plundering van een Romeïns villa" (maar zegt niet waar die villa dan wel gestaan zou moeten hebben).

Verder vermeldt hij nog "7 brokstukken van potbodems en een groot aantal kleinere scherven van dezelfde aard" (1,3); het is niet duidelijk of hiermee ook Romeïns vaatwerk wordt bedoeld. In (3) staat ongeveer hetzelfde : "4 fragmenten van romeïns aardewerk, geglad en zwartachtig, werden gevonden temidden van het frankisch aardewerk".

Romeïns urnen-graf-graven-grafveld

H. Roosens (30) vermeldt voor het Merovingisch grafveld van Izegem "urnen van een Romeïns type; het is mij niet duidelijk waarop deze bewering steunt. Misschien heeft hij zich laten leiden door artikel (4) van Ch. Gillès de Pélichy, waar deze spreekt over een "belgo-romeïns incineratiegraf". Het is mogelijk dat Ch. Gillès de Pélichy de "theorie" van de plundering van een Romeïns villa heeft laten varen om het voorkomen van Romeïns scherven aan een incineratiegraf toe te schrijven (men vergelijk met de problematiek van de "grand foyer" van A. III. b., laatste alinea).

In een voetnoot in (2) heeft Ch. Gillès de Pélichy het plots over "le cimetière belgo-romain d'Iseghem" en gebruikt dit als argument om het bestaan van de tumulus meer kracht bij te zetten.

Dit "belgo-romeins grafveld" wordt door enkele auteurs overgenomen, ondermeer door J. Claerhout : "Belgo-Romeinsche begraafplaatsen te Emelgem en te Iseghem" (15), door J. Mertens " ... bewoning in de Romeinse periode belangrijker dan men zou vermoeden ... op de zandige heuvels bewoning ... de grafvelden van Izegem, Lauwe ... " (24) en tenslotte ook door E. Trips. Andere auteurs, o.m. M. Bauwens-Lesenne, hebben hun bedenkingen.

Besluit

Mij schijnt het evenwel toe dat de mededeling van Ch. Gillès de Pélichy (2) op een vergissing berust, en dit om twee redenen : de onderstelling "cimetière belgo-romain à Iseghem" staat in een voetnoot en wordt niet meer opgenomen in de artikelen (3) en (4) waar hij het toch speciaal over de begraafplaatsen heeft (in tegenstelling tot (2) waar over de grafheuvels werd gehandeld) en waar zulk een belangrijke vondst als een grafveld uit de Romeinse tijd zeker had moeten vermeld worden; daar spreekt hij echter over "scherven Romeins aardewerk" of over een "belgo-romeins incineratiegraf" in het Merovingisch grafveld.

De voetnoot in (2) lijkt mij te kadèren in het geheel van de argumentatie om het bestaan van de tumulus meer kracht bij te zetten. Het is in se niet onmogelijk dat er een Romeinse begraafplaats zou geweest zijn, maar er zijn toch te weinig bewijsgronden aanwezig om zulks met zekerheid aan te nemen. Wel is het duidelijk dat er Romeins materiaal werd aangetroffen. Hoogstens kan men het bestaan van een Romeins incineratiegraf aannemen.

De vondsten van A. II. a,b,c hebben ertoe geleid dat sommige auteurs over Romeinse bewoning zijn gaan spreken.

Reeds Ch. Gillès de Pélichy heeft het in bedekte bewoordingen over "des civilisations successives" en "témoigne d'un séjour successif" (3). J. Mertens besluit uit het feit dat er een Romeins grafveld te Izegem is dat er ook bewoning moet geweest zijn : " ... bewoning in de Romeinse periode belangrijker dan men zou vermoeden ... op de zandige heuvels bewoning ... de grafvelden van Izegem ..." (24). De muntvondsten van A. II. b. wijzen inderdaad in die richting.

Andere auteurs echter, o.m. M. Nuyttens (25) wijzen het idee van Romeinse bewoning af en zien Izegem alleen als doorgangplaats naar de kuststreek (eventueel via Emelgem); dit strookt evenwel niet met de huidige kennis over en het beeld van de bewoning en bewoningsvormen in de Romeinse tijd in West-Vlaanderen.*

Als besluit kunnen we stellen dat het voor deze periode enorm moeilijk is een oordeel te vellen. In vergelijking tot Emelgem is er in elk geval heel wat minder vondstevidentie; anderszijds werd er in Izegem heel wat minder gegraven en vergraven dan in Emelgem.

A. III. De Merovingische periode (1,2,3,4,9,15,18,23,28,29,30,31)

Het gaat om één Merovingisch grafveld; hier is het moeilijk in de literatuur onderscheid te maken tussen Merovingisch en post-Merovingisch.

A. III. a. Lokalisering; algemeen (1,3,4)

Het grafveld is gelegen "immédiatement au-dessus de la station préhistorique qui domine la rive droite de la Mandel, le long de la grand'route menant d'Iseghem à Ingelmunster" (3). Bedoelde prehistorische site is beschreven in A. I. a. (plaat 1).

Dit kan natuurlijk problemen oproepen inzake mogelijke verwarring tussen beiden sites (ondermeer wat betreft de datering), vooral omdat Ch. Gillès de Pélichy zelf zegt dat "les remaniements fréquents du terrain furent causes d'un bouleversement complet des tombes et de la perte d'un grand nombre d'objets" (3). Toch meent hij een duidelijk onderscheid te kunnen maken : "séjour ... de différents peuples sur un même point de la contrée"(1,3). Merkwaardig is wel het geringe verschil in diepte : de prehistorische site ligt op 1.20 m diepte, de Merovingische graven op 0.60 m en zijn daarbij zelf 0.50 m diep; het verschil is dus slechts 0.10 m.

A. III. b. Vondsten; algemeen (1,3,4,28,31)

Wegens het "bouleversement complet" werden slechts enkele graven intact teruggevonden; de meeste werden vernield of althans ernstig verstoord. Het gaat om inhumatiegraven ("plusieurs tombes à inhumation, attribuées à l'époque franque"⁴) blijkens het terugvinden van "un bon nombre de clous de cercueils" (3) (kistnagels) en de afmetingen van de graven : "à une profondeur d'environ 60 centimètres, un espace de terre plus friable et noirâtre, d'environ 2 mètres de long sur 0.50 m de large et 0.50 m de profondeur" (3). Deze vaststellingen worden door A. Matthys overgenomen (31); als lengte van de graven geeft hij evenwel 2.50 m aan.

Merkwaardig is wel het feit dat heel weinig beenderresten werden teruggevonden ("quelques rares restes d'ossements", 3); dit is in de eerste plaats te wijten aan het feit dat we te maken hebben met vergankelijk materiaal in slechte bodem; ook kan het "bouleversement complet" een rol gespeeld hebben.

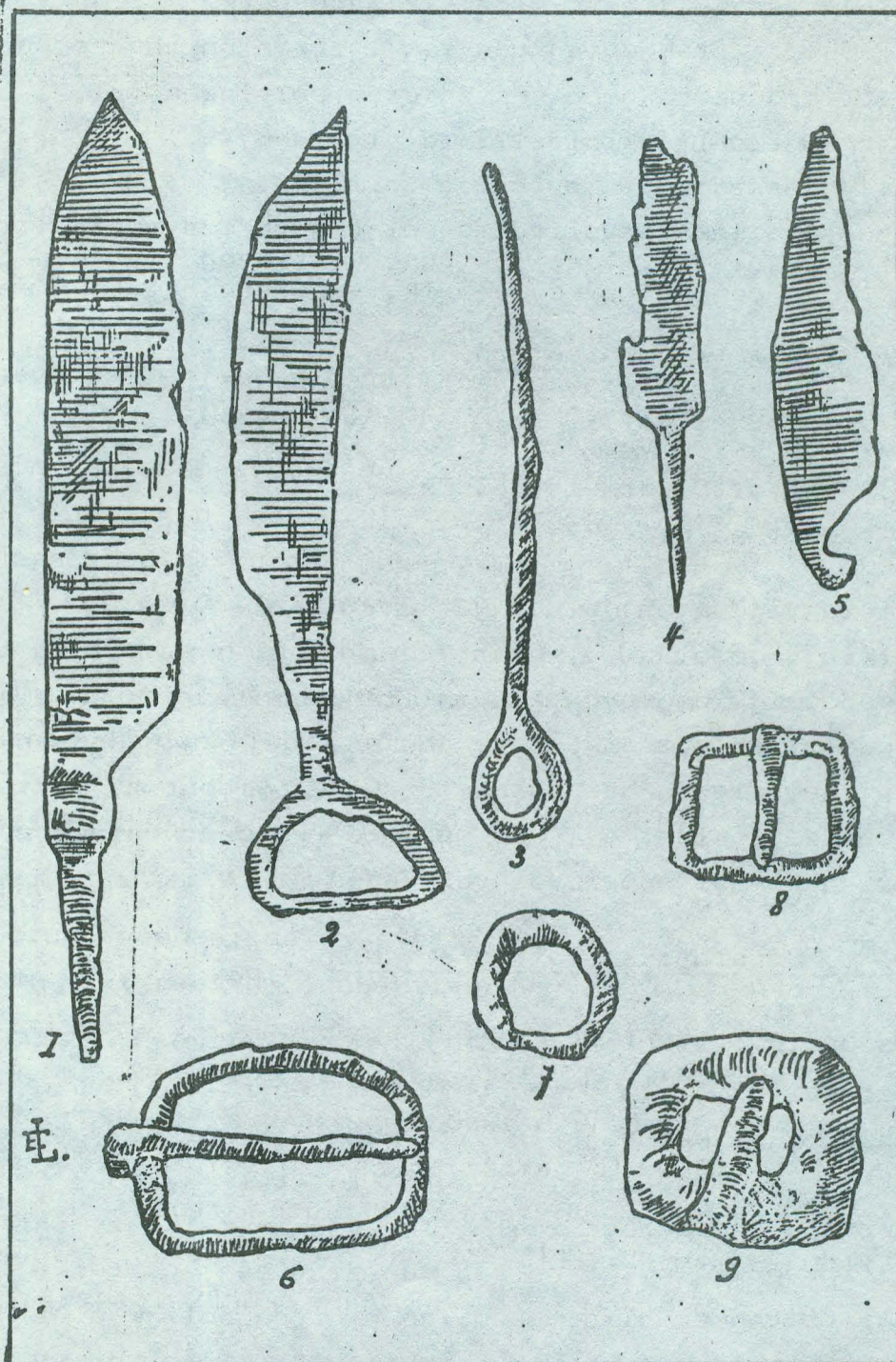
Tenslotte wordt hieraan toegevoegd dat de graven geöriënteerd waren (1,3); richting en zin worden echter niet gegeven. A. Matthys evenwel stelt : "De graven waren naar het oosten gericht". H. Roosens geeft geen nadere bijzonderheden.

In een hoek van het grafveld werd dan nog "un grand foyer contenant des cendres de bois et quelques débris d'ossements" (3) gevonden. Een verdere beschrijving wordt niet gegeven (in 1 : "un énorme foyer"). Ch. Gillès de Pélichy besluit dat het zonder twijfel gaat om "le lieu de repas qui suivait ordinairement les funérailles" (7). Ook hier kan men zich, wegens het "bouleversement complet" vragen stellen omtrent de datering, vooral in verband met het "belgo-romeins incineratiegraf".

A. III. c. Vondsten (Plaat 3 en Plaat 4) (1,3,4,28,31)

Dit is de beschrijving die Ch. Gillès de Pélichy geeft van de vondsten en die (gecorrigeerd) door A. Matthys werd overgenomen (31). De cijfers tussen haakjes verwijzen naar plaat 4.

- 1) 3 grote messen (ijzer), ongeveer 20 cm lang (27-29)
- 2) 5 kleinere messen, ongeveer 10 cm lang (30-33)
- 3) 1 punt van een scramasaks (houw en steekwapen); volgens A. Matthys gaat het om een "vuurslag, gebruikelijk in de tweede helft van de VIIde eeuw" (40)
- 4) vier ringstaafjes ("fiches, servant à l'équipement des guerriers", 1) (36-39)
- 5) 2 wolscharen ("ciseaux de guerriers", 3); één van de armen eindigt in een min of meer driehoekig oog (3) (pl. 5 fig. 2)
- 6) Een "aantal scharen die goed lijken op deze door wevers gebruikt" (pl. 5 fig. 3 ?)
- 7) Een vijftigtal fragmenten van het blad van scharen (volgens A. Matthys van meslemmers)
- 8) Een heft met nagels versierd
- 9) Enkele fragmenten van lemmers en beslagring, volgens A. Matthys "waarschijnlijk behorende tot lanspunten".
- 10) Een grote ijzeren gesp en verschillende kleinere (41-44)
- 11) Een spoor (?) (het vraagteken is van A. Matthys)
- 12) Twee ijzeren ringen (34-35) "die als armbanden kunnen gediend hebben of als gordelring voor de oorlogsrusting" (3)

Pl. XIII. — Objets divers provenant des cimetières francs d'Issegem et d'Assebroeck (environs de Bruges).

Plaat 3 : De Merovingische vondsten van Izegem en Assèbroek, getekend door Ch. Gillès de Pélichy (overgenomen uit (3)).

- 13) Een kleine mooi bewerkte bronzen fibula
- 14) Een ijzeren fibula (pl. 3 fig. 6/8 ?)
- 15) Enkele bronsnagelkoppen, waarschijnlijk afkomstig van gespbeslagen (45-47) (48)
- 16) Een grote zwarte kraal in aardewerk
- 17) Enkele fragmenten van een ijzeren en van een bronzen kom
- 18) Meerdere fragmenten van oren en ringen (pl. 3 fig. 7 ?, eventueel ook bij 12) te plaatsen)
- 19) Het aardewerk is weinig talrijk :
- één enkele volledige pot (na reconstructie) in rood aardewerk, tamelijk dun, niet hoog, met een grote opening en een nog bredere buik, versierd met twee parallelle groeven.
 - vier fragmenten van "gedecoreerde glasbodems" alsook "andere glasscherven" (A. Matthys); het is niet duidelijk of deze glasscherven dezelfde zijn als de Romeinse scherven van A. II. c. .
- 20) Tenslotte vermeldt A. Matthys nog een "spinschijfje van zwart aardewerk" (niet vermeld door Ch. Gillès de Pélichy)(49)

Het is bijzonder jammer dat Ch. Gillès de Pélichy de vondsten, geïllustreerd op plaat 3, niet nader heeft omschreven; het is praktisch onmogelijk de vondsten van Izegem enerzijds en die van Assebroek anderzijds uit elkaar te houden. Gelukkig konden een aantal vondsten, bewaard in het museum Gruuthuse, door A. Matthys geïdentificeerd worden (plaat 4). De mooiste (en best dateerbare) voorwerpen zijn echter spoorloos verdwenen (iets wat wel meer voorkomt).

A. III. d. Conclusies; latere auteurs

Als besluit stipt A. Matthys het volgende aan : "Alhoewel men hier waarschijnlijk te doen heeft met een grafveld van de vroege middeleeuwen, is het materiaal zo weinig typerend dat het niet mogelijk blijkt enige datering voorop te stellen. Des te meer daar de dateerbare voorwerpen zoals fibula's thans niet meer voorhanden zijn. Stippen wij nochtans een vuurslag aan, gebruikelijk in de tweede helft van de VIIde eeuw, en waarschijnlijk door de Pélichy aanzien als de 'punt van een scramasax'" (31) (vermeld onder 3)). Deze conclusie lijkt mij juist.

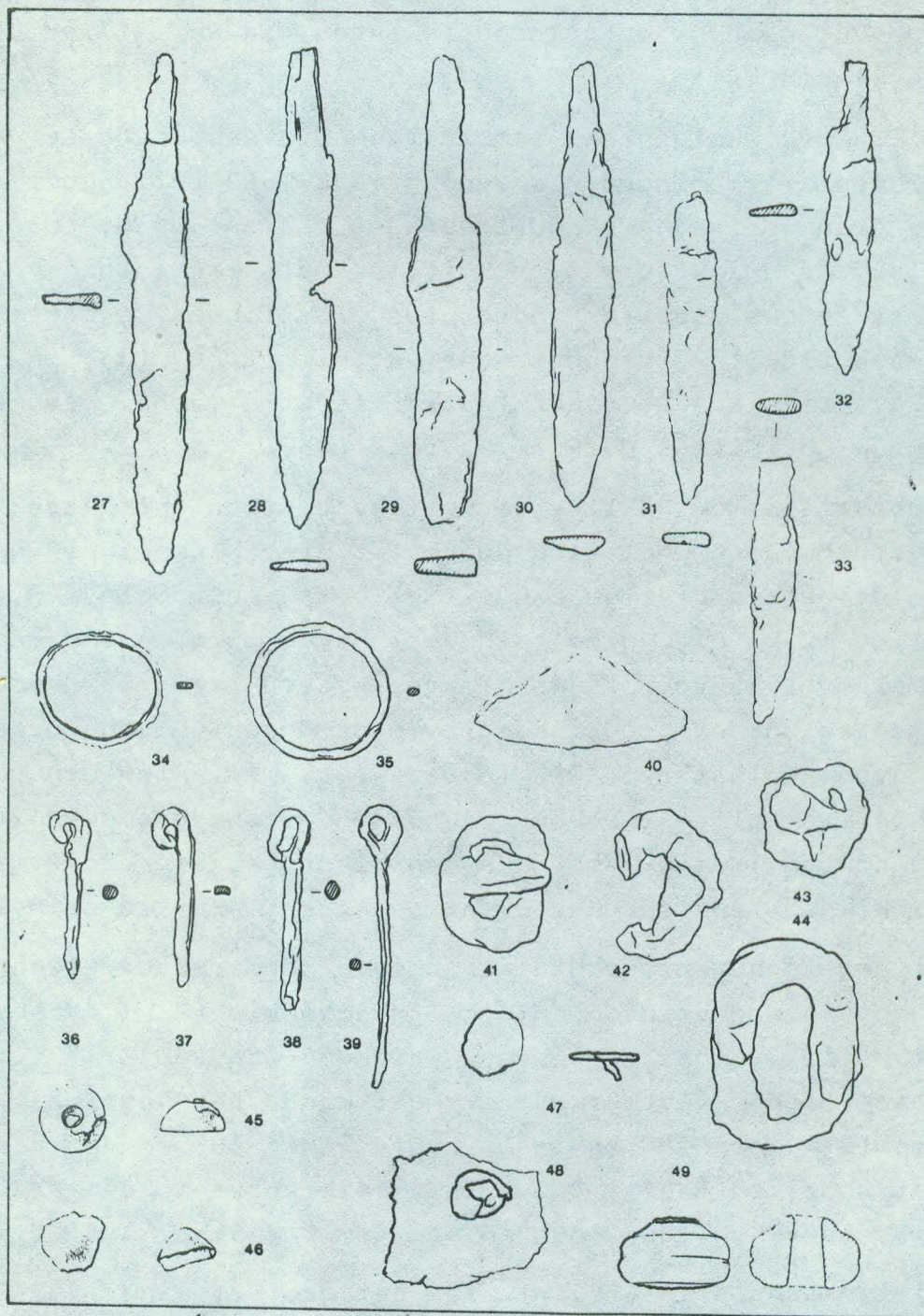

Fig. 7. Izegem — Merovingische voorwerpen, losse vondsten. Sch.: 1/3.
Izegem — Objets mérovingiens, trouvailles isolées. Ech.: 1/3.

PLAAT 4 : Losse vondsten uit het Merovingisch grafveld van Izegem; overgenomen uit A. MATTHYS (31) ;

Eigenlijk is het grafveld van Izegem, in een ruimere kontekst beschouwd, niet zo belangrijk; het eigenlijk belang ligt in het feit dat het één van de eerst gekende Merovingische grafvelden was in Vlaanderen, getuige de volgende citaten van Ch. Gillès de Pélichy en van J. Claerhout :

"La Flandre Occidentale semblait encore dépourvue de vestiges de ces peuples germaniques, lorsqu'en 1888-1889 fut découvert le cimetière franc d'Iseghem, peu important, il est vrai, eu égard au nombre d'objets qui y furent recueillis, mais présentant peut-être plus d'intérêt que d'autres nécropoles plus riches, à cause de la rareté des antiquités franques dans cette contrée" (3), en "De eerste (sc. Frankische begraafplaats) wierd te Izegem gevonden door M. den baron Ch. Gillès de Pélichy ..." (15).

Verder stelde Ch. Gillès de Pélichy vast dat het karakter van het grafveld "dénote une tribu pauvre et probablement peu guerrière, vu le peu de débris d'armes exhumés de cette nécropole" (3). Deze vaststelling lijkt mij juist (alhoewel het ontbreken van wapens geen decisief element is voor rijke of arme graven); zij werd door Petri overgenomen en in het breder kader van de Merovingische grafvelden in Vlaanderen geplaatst : "Die in der Prov. West-Flandern aufgedeckte Grabfeldern, vor allem Iseghem ..., waren durchweg fundarm. Speziell der Friedhof von Iseghem erweckte den Eindruck, die Hinterlassenschaft "d'un tribut pauvre et probablement peu guerrière" zu sein." (29)

Door andere auteurs echter werd deze kenmerkende eigenschap naar de achtergrond verdrongen; zo bijvoorbeeld (9) : "Vases et armes trouvés dans les tombes franques à Iseghem" en (30) : " ... wapens en beenderen alsook vaatwerk, waaronder urnen van Romeins type ... haarden en lijkkasten." (zoals we zagen komen 'urnen van een Romeins type' niet voor) en (28) : " ... in enkele ongeschonden graven trof men wapens, vaatwerk, w.o. potten van Romeins type, aan ... ".

E. Trips tenslotte (18) plaatst het grafveld in zijn juiste licht (alhoewel misschien iets te negatief) : "In West-Vlaanderen werden tot op heden zeven Merovingische begraafplaatsen gevonden, waarvan enkele wel twijfelachtig zijn : Assebroek, Emelgem, Izegem ..." (Intussen is dit aantal aangegroeid tot 14).

B. Emelgem

In vergelijking met Klein-Izegem is er voor Emelgem heel wat meer vondstevidentie; een aantal voorwerpen bevinden zich nu in het museum Gruuthuyse te Brugge (archeologische afdeling) en te Kortrijk (lokaal van de Vereniging voor Oudheidkunde en Bodemonderzoek in West-Vlaanderen). Enkele waren te zien in de reeds eerder vermelde tentoonstelling "900-jaar Izegem".

We kunnen de vindplaatsen in 4 perioden indelen : een voor-Romeinse (i.c. neolithische), een gallo-romeinse, een Merovingische en een middeleeuwse periode. Een aantal vondsten werden traditioneel verkeerdelijk in de Ijzertijd geplaatst, maar deze periode is in Emelgem (vooralsnog) niet vertegenwoordigd.

B. I. DE NEOLITHISCHE PERIODE (1,4,9,16,18,20,19,21,27,28,31)

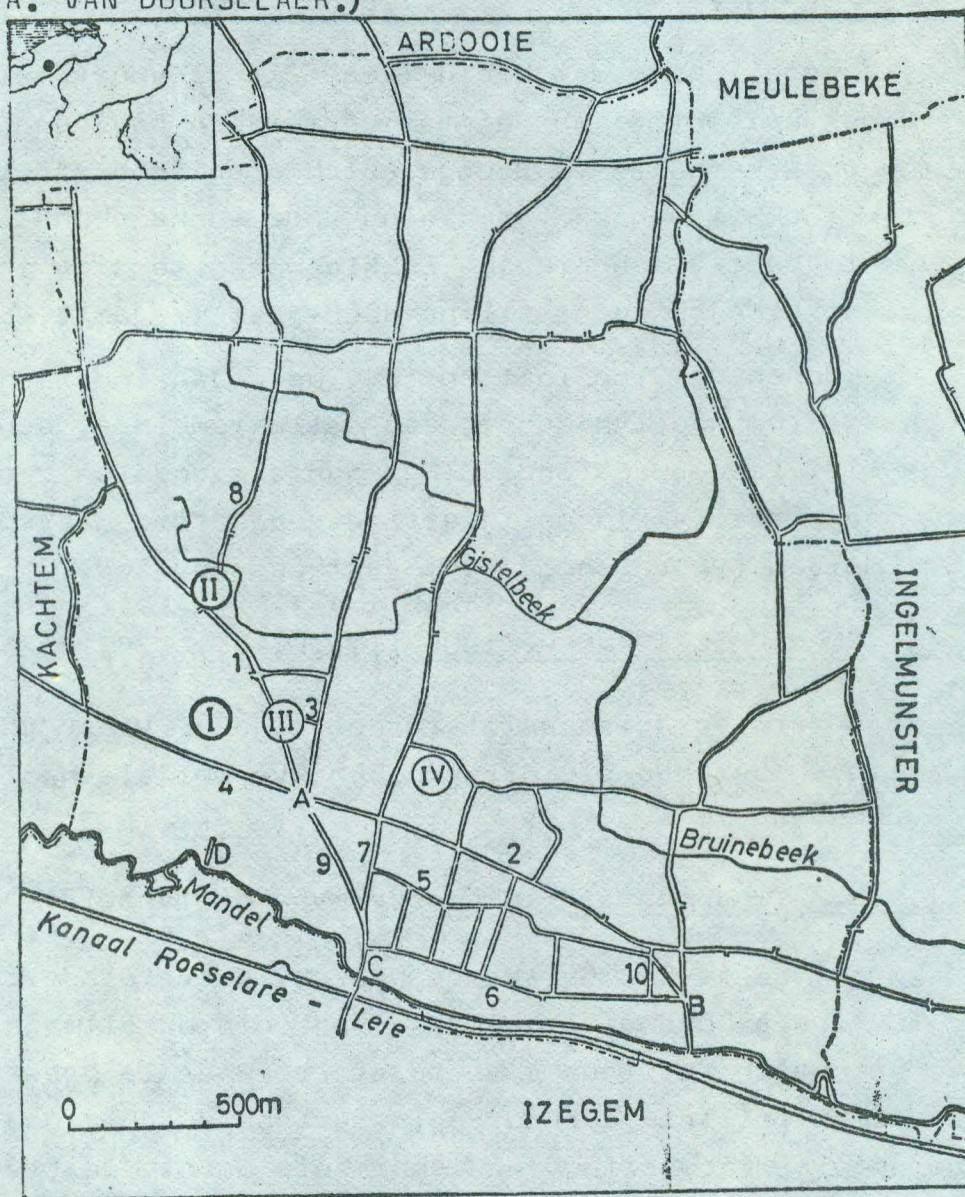
In de archeologische literatuur zijn er vier "voor-Romeinse" vindplaatsen bekend; slechts één kan evenwel als neolithisch beschouwd worden.

B. I. a. Vindplaats "linkeroever van de Mandel"

In (4) geeft Ch. Gillès de Pélichy de volgende inlichting : "Sur la rive gauche de la Mandel, non loin du village d'Emelghem, notre attention fut tout d'abord attirée par la présence de nombreux silex taillés répandus à la surface du sol; nous citerons notamment la découverte d'une charmante pointe de flèche à ailerons et plusieurs petits grattoirs."

Een eerste probleem is de lokalisatie; deze staat in nauw verband met de situatie van het gallo-romeins grafveld (plaat 1, plaat 5) vermits Ch. Gillès de Pélichy verder vermeldt : "peu après, nous explorions, sur la même dune sablonneuse, une vaste cimetièrre anté-romain, belgo-romain et franc" (4). We moeten de vindplaats dus situeren ten noordwesten van het kruispunt de Vijfwegen, tussen de Kachtemsestraat en de Ardooisestraat.

PLAAT 5 : Overzicht van de Gallo-Romeinse vindplaatsen van Emelgem (overgenomen uit "Het Gallo-Romeinse grafveld van Emelgem" van H. THOEN en A. VAN DOORSELAER.)

I, II : Romeinse begraafplaats III, IV : Romeinse bewoningssporen
 A : Vijfwegen; B : Emelgem-centrum; C : Dam; D : waterbekken
 vlasfabriek van Ackere. Straatnamen : 1. Ardooisestraat 2.
 Baronstraat 4. Kachtemsestraat 8. Tinnenpotstraat 9. Vijfwegen-
 straat.

Een ander probleem is de datering; daarover kan men zich niet definitief uitspreken. Weliswaar wijst "la charmante flèche à ailerons" erop dat we met een site te maken hebben die wellicht later te dateren valt dan bijvoorbeeld A. I. a., maar anderzijds geeft V. Jacques in 1898 : "... Emelghem, au lieu dit Stuyvenberg, où M. de Pélichy a reconnu une superposition de petits instruments de silex et de massifs silex gris, grossièrement taillés" (9). M. de Maere tenslotte (16) dateert de voorwerpen in het "tardenoisien" of "robenhausien" waarvan we ook niet veel wijzer worden. Terecht stellen A. Van Doorselaer en H. Thoen : "Van de vondsten is de kontekst niet gekend en het materiaal, bewaard in het Gruuthuyse-museum, is al te veel vermengd - ook met dit van andere sites - om voorlopig enige conclusie mogelijk te maken." (27).

B. I. b. De "vier neolithische afvalkuilen"

In (4) gaat Ch. Gillès de Pélichy verder : "Peu après, nous retrouvions, tout près de ce champ de repos, toute une série de foyers, parfois groupés, parfois isolés, ... plusieurs renfermaient, à côté des outils de pierre, des débris d'objets en fer et des tessons de poteries moins grossières que l'on pourrait attribuer à une époque relativement rapprochée de l'ère belgo-romaine."

Deze foyers worden door Ch. Gillès de Pélichy vergeleken met hutkommen in Haspengouw, door M. De Puydt onderzocht, en anderzijds in nauw verband gebracht met het gallo-romeins grafveld (cfr. B. II.).

In de latere literatuur (o.m. 28) werden deze vuurhaarden als neolithisch bestempeld. In (27) geven H. Thoen en A. Van Doorselaer echter aan : "Uit de beschrijving van de "haarden" blijkt dat het hier duidelijk gaat over o.m. sporen uit de Romeinse tijd (Gillès de Pélichy 1903 ... P. 458 ... "poteries franchement belgo-romaines"). En wie nog niet overtuigd is leze volgende passus : "Outre les poteries néolithiques, d'une facture fort primitive, dont nous avons déjà donné la description, ce gisement renfermait encore des fragments de poteries

Alleen op grond van deze twee citaten is het beslist onjuist het bestaan van een paaldorp in Emelgem aan te nemen, temeer daar volgens de huidige stand van de wetenschap het bestaan van paaldorpen in onze streken wordt afgewezen en zelfs het begrip "paaldorp" zelf ernstig in vraag wordt gesteld (men zou eerder van "moerasdorpen" spreken).

Zo stelde E. Trips reeds in 1954 : "In de handboeken die handelen over de voorgeschiedenis van ons land worden een tiental paaldorpen (palafittes) genoemd : Maastricht 51884), St.Lambrechts-Herk (1872), Stambruges, Mechelen (1904), Blaesveldt, Oudenaarde (1883), Melle (1903), Zeebrugge (1904), Emelgem (1899), Roeselare (1899), Dentergem (1899). Tot heden toe bestaat er geen enkel afdoend bewijs om het bestaan van een paaldorp in deze plaatsen te aanvaarden." (20).

De "hetze" naar paaldorpen in de tweede helft van de 19e eeuw is te danken (?) aan het feit dat in 1854 "het eerste paalbouwbericht de wereld ingezonden werd door Prof. Ferdinand Keller van de Universiteit van Zürich, naar aanleiding van enkele toevallige vondsten door de onderwijzer Jan Aeppli te Obermeilen aan het meer van Zürich, toen in de winter van 1853/1854 het water van het meer op een buitengewoon laag peil stond." (20). Sindsdien werd het begrip "paaldorp" te pas en te onpas aangewend om archaeologica te verklaren.

Ook H. Thoen en A. Van Doorselaer (27) komen tot de conclusie dat het paaldorp van Emelgem moet worden afgeschreven.

B. I. d. Overige vondsten

In (27) is dan nog het volgende aangegeven : "Interessant zijn wel enkele 'aanwijzingen' van J. Depoorter, die zijn vader op zijn "archeologische wandelingen" vergezelde en van J. Dejonghe, die samen met zijn vader het zandbedrijf te Emelgem uitbaatte (E. Trips 1954, p. 7). Het betreft achtereenvolgens : . . . een stuk grond dat grenst aan de vlasfabriek van Ackere, tussen de Kachtemstraat en de Mandelmeersen, waar meer naar de Mandel toe in 1937 "twee loodrecht ingeheide eikestammen" werden bovengehaald en twee potjes (verzameling Depoorter) en allerlei beenderen werden gevonden." en "Volgens de familie Van Ackere betreft het twee (fossiele) boomstammen, die op grote diepte werden aangetroffen bij de aanleg van het waterbekken onmiddellijk benoorden de oude Mandel."

Het is verleidelijk deze vondst in verband te brengen met het "paaldorp", en inderdaad : "Deze twee boomstammen (totaal 2 op een oppervlakte van 12 x 80 m!) vergelijkt Trips met de eikenpalen van het moerasdorp te Dentergem om aldus het "paaldorp" van Emelgem te stofferen. Ook Despriet (1975) neemt dit paalwerk op maar situeert het teveel noordelijk ... Er is evenwel geen verwarring mogelijk daar de "waterput" bij de aanleg van dewelke deze eiken stammen werden boven gehaald, terug te vinden is op de topografische kaart ... " (27). (plaat 5). Het ware echter onjuist om op basis van deze 2 boomstammen, die dan nog op een (in verhouding) grote oppervlakte werden teruggevonden, van een paaldorp te spreken.

NOOT In sommige literaire bronnen komt nog een "knuppelweg" voor die in 1954 aan de Dam (plaat 1 en 5) zou gevonden zijn. Dit is zeer twijfelachtig, en wegens de onduidelijkheid van de bronnen gaan wij er niet verder op in.

B. II. DE ROMEINSE PERIODE

Deze periode werd uitgebreid bestudeerd in de reeds geciteerde monografie "Het Gallo-Romeinse grafveld van Emelgem" van H. Thoen en A. Van Doorselaer (27). Geïnteresseerde lezers verwijzen wij dan ook naar dit werk. Uit deze periode (en uit de Merovingische) stammen verreweg de meeste vondsten. Daarom kunnen wij er hier niet zomaar aan voorbijgaan. Volgende uittreksels komen uit voornoemd werk :

"Emelgem is als vindplaats vrij bekend in de archeologische literatuur. Niet alleen zijn er neolitische vondsten en sporen van Romeinse bewoning ... maar het zijn vooral de tussen 1893 en 1899 ontdekte graven die steeds de belangstelling trokken, mede door het feit dat overblijfselen ervan in het Gruuthusemuseum te Brugge bewaard bleven. In vermelde periode werden bij uitzandingen rond de plaats Vijfwegen gelegen op de linkeroever van de Mandel, een tachtigtal graven gevonden. Het betreft zowel krematies als inhumaties. Charles Gillès de Pélichy, die de uitzandingen volgde en zekere graven kon onderzoeken, rapporteert een begraafplaats met Romeinse brandgraven, waarin later de "Franken" inhumatiegraven aanlegden ..."

"Om welke redenen ook ... is er plots sprake van vóór-Romeinse graven ... Sindsdien heeft de legende van een begraafplaats uit de

Ijzertijd te Emelgem opgang gemaakt ... De nauwkeurige studie van het oude bronnenmateriaal en van de archaeologica in het museum, bracht ons tot het besluit dat de zgn. "Ijzertijdpotten" van Emelgem gewoon in de Gallo-Romeinse begraafplaats te situeren en als Romeins te dateren zijn. Zo komen wij tenslotte terug op de oudste vermeldingen van Baron Ch. Gillès de Pélichy en moeten wij ons voor zijn vondsten van 1893-1899 houden bij een Romeins krematiegrafveld (1e-3e eeuw), waarin - en in de onmiddellijke omgeving waarvan - later (in de 7e eeuw) Merovingische inhumatiegraven werden aangelegd."

"... In een zeer uitgestrekt gebied (van de dorpskern van Emelgem tot in het grondgebied Kachtem NvdA) werden vondsten gedaan van allerlei aard. Deze archaeologica werden meestal als grafvondsten beschouwd, wat niet te verwonderen valt, sinds de belangrijke ontdekking van graven in 1893 en sinds de daaruit voort vloeiende jacht (ook nachtwerk!) op potten, scherven en allerlei voorwerpen, die door Baron Ch. Gillès de Pélichy en door Dr. H. Depoorter per stuk werden "vergoed". Zij behoren evenwel niet alle tot het Gallo-Romeinse of het Merovingische grafveld."

"Voor de lokalisering van het Gallo-Romeinse grafveld blijven ons uiteindelijk als aanduidingen van waarde de vermeldingen van Ch. Gillès de Pélichy. Zij situeren de Romeinse grafvondsten rond het punt Vijfwegen nl. in de uitzandingswerken in 1893 in de zand-groeve van landbouwer Van Ackere ... Deze was gelegen rechts van het bosje in de hoek tussen de Kachtemsestraat en de Ardooisestraat" (plaat 5, I) "Vervolgens werden twee andere zanduitbatingen geopend, ongeveer 200 m van de eerste verwijderd, links en rechts van de aardeweg die leidt van deze plaats naar het gehucht St. Antonius, nu de plaats 'Tinnen Pot' " (plaat 5, II) In de zanduitbating links van voornoemde weg en in het uiterste noorden ervan vond Ch. Gillès de Pélichy in 1896 en 1897 nog twee Romeinse graven. ... In hun onmiddellijke nabijheid werden ook de drie door Ch. Gillès de Pélichy beschreven Merovingische graven aangetroffen ... Volgens de aanduidingen van Ch. Gillès de Pélichy werden deze nieuwe graven dus gevonden ongeveer 200 m noordwaarts van het eerste graf ... d.w.z. ongeveer aan het kruispunt van de Ardooisestraat en de huidige Tinnenpotstraat." "De Romeinse overblijfselen, die in een meer recente periode aan het licht werden gebracht door E. Trips en Ph. Despriet, duiden op een bewoningsarsenaal ten oosten ervan." (pL 5 III)

Voor de beschrijving van de Romeinse graven zelf en de inhoud ervan verwijzen we naar voornoemd werk (27); ook een bezoek aan het Gruuthuyse-museum is leerzaam!

B. III. DE MEROVINGISCHE PERIODE

Ook de Merovingische grafvondsten van Emelgem, bewaard in het Gruuthuyse-museum te Brugge, werden recentelijk bestudeerd : A. MATTHYS, Middeleeuwse verzamelingen van het Gruuthuse museum (Brugge). (Oudheidkundige repertoria, reeks B, X). (31).

Voor de lokalisatie van het grafveld verwijzen we naar B. II., 2e alinea, einde.

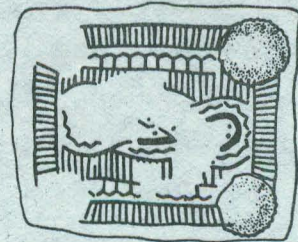
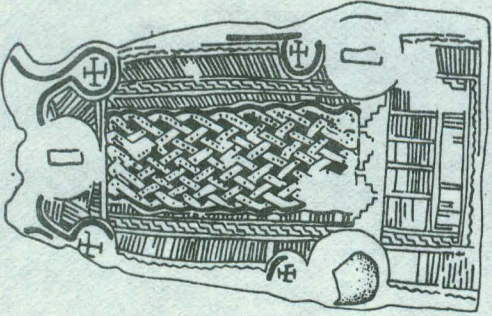
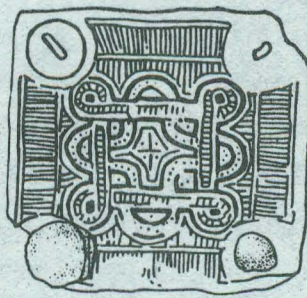
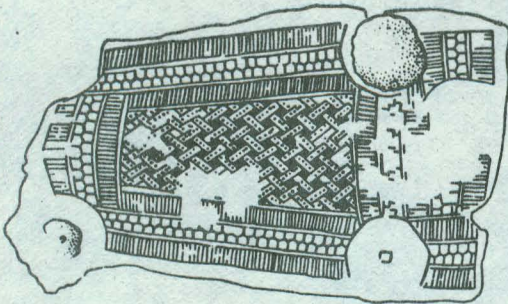
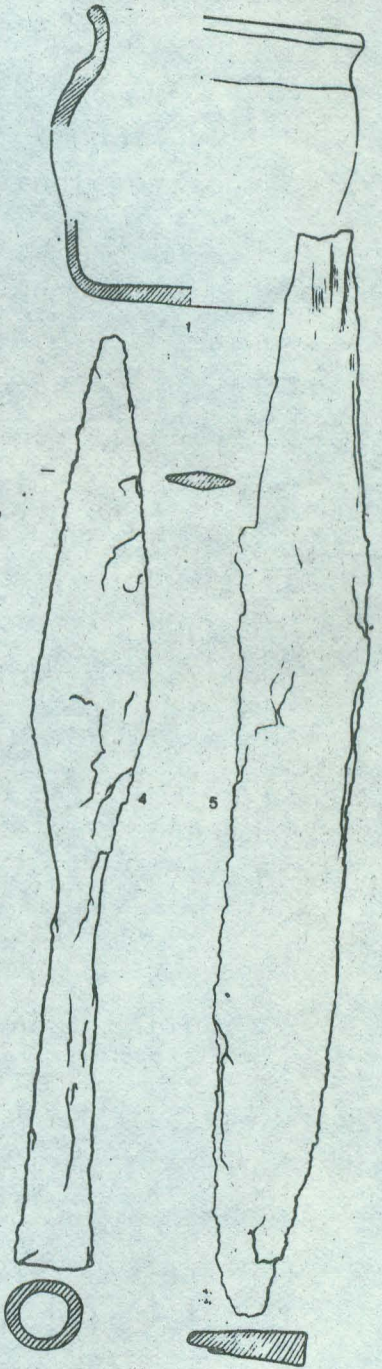
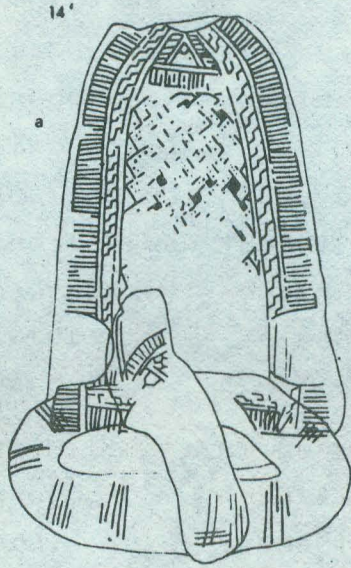
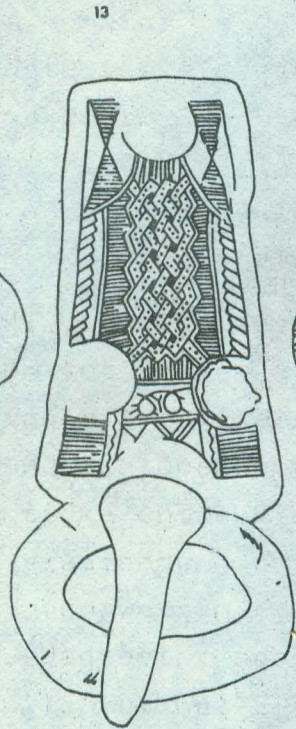
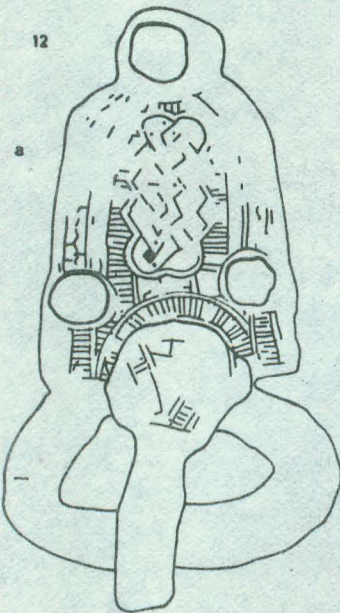
Voor de beschrijving van de graven en de grafvondsten zelf verwijzen we naar het werk van A. Matthys. Volgende uittreksels uit dit werk dienen enkel om een algemeen beeld te geven : "De vijf graven die konden gereconstrueerd worden, dateren uit de VIIde eeuw. Graven 1,2,4 zijn nauw aan elkaar verwant door de bijzetting van vrij hoge biconische potten ... naast dit wel typerend aardewerk treffen we ook nog handgemaakt vaatwerk aan ... De wapens zijn kenmerkend voor de VIIde eeuw ... Scramasaxen komen ook als losse vondsten voor ... verder nog parels, die in de VIIde eeuw kunnen geplaatst worden ... De gordelbeslagen zijn wel het vermelden waard; zij vormen een prachtig geheel van zeer hoge kwaliteit ... de driedelige beslagen zijn te dateren in het tweede kwart van de VIIde eeuw."

Plaat 6 geeft een overzicht van de vondsten : gespbeslagen, scramasaxen en vaatwerk. Wij danken de heer A. Matthys voor de vriendelijke toelating tot overname uit het voornoemde werk.

B. IV. DE MIDDELEEUWSE PERIODE

Deze periode wordt hier uitsluitend behandeld omdat voor sommige vondsten verwarring ontstaan is aangaande de datering. Zo vond K. Casteleyn in de Baronstraat een 'aarden pot op een driepikkeltje', vondst die door E. Trips "in verband werd gebracht met de La Tène-bewoning (NvdA : de latere Ijzertijd) die bij het "Ijzertijd-grafveld" van Emelgem moest behoren. ... de aarden pot is hoogstwaarschijnlijk middeleeuws of modern aardewerk." (27).

Plaat 1. Diverse voorwerpen die het neolithicisch grafveld van Emelgem (gespbeslagen, vaatwerk, scramasaks) overgenomen uit A. MATTHYS (31)

Inhoud:

Voorwoord	p. 75
Bibliografie	p. 77
A. Izegem	p. 80
A. I. De neolithische periode	p. 80
A. I.a. Vindplaats weg Izegem-Ingelmunster	p. 80
A. I.b. Vindplaats Mandel	p. 85
A. II. De Romeinse periode	p. 86
A.II.a. De zgn. tumulus van t'Hof ter Poorten	p. 86
A.II.b. Munt-en Medaille vondsten	p. 87
A.II.c. Graf-graven-grafveld	p. 88
A.II.d. Bewoning	p. 90
A.III. De Merovingische periode	p. 91
Het Merovingisch grafveld	p. 91
B. Emelgem	p. 97
B. I. De Neolithische periode	p. 97
B. I.a. Vindplaats "linkeroever van de Mandel".	p. 97
B. I.b. De "vier neolithische afvalkuilen"	p. 99
B. I.c. Het "paaldorp" van Emelgem	p. 100
B. I.d. Overige vondsten	p. 101
B. II. De Romeinse periode	p. 102
(Het Gallo-Romeins grafveld; losse vondsten)	p. 102
B.III. De Merovingische periode	p. 104
B. IV. De Middeleeuwse periode	p. 104
Besluit	p. 106
Inhoud	p. 107

Korte aanbreng tot de militaire geschiedenis van Izegem

Mandelzonen deserteren uit het Oostenrijks leger (XVIIIe)

Edgard Seynaeve
Grote Markt 28 . 8800 ROSELARE

A. Desertie

Door de vele krijgsverrichtingen was het soldatenleven in de XVIIIe eeuw een avontuurlijk gedoe geworden . Tal van militairen van de Nationale Regimenten werden bij bloedige veldslagen gedood of gekwetst . Om de uitgedunde rangen weer aan te vullen werden heelwat ronselaars uitgestuurd . De armen , aangetrokken door een vaste wedde en ... maaltijden op geregelde tijdstippen , zagen daarin een verbetering van hun erbarmelijke toestand en tekenden zonder na te denken het fatale kontrakt . Anderen werden in herbergen op listige wijze benaderd . Pas na het uitslapen van de roes beseften zij de draagwijdte van hun daad .(1).

Al vlug werden de Oostenrijkers geconfronteerd met aanhoudende desertie . Hoewel de redenen tot het weglopen uiteenlopend en subjektief kunnen zijn - bedrog , vervreemding , angst voor de bloedige realiteit , heimwee naar het geboortedorp ...- toch dient voor ogen gehouden te worden dat bepaalde tijdstoestanden daarin ook een belangrijke rol kunnen spelen . Inderdaad , de jaren 1787 - 1788 gaan de Brabantse Omwenteling vooraf . Het effectief van de in ons land gelegeerde Nationale Regimenten bestond voor een groot deel uit Belgische vrijwilligers . Angstvallig keek men uit naar het moment dat deze regimenten tegen landgenoten zouden ingezet worden . Dit gebeurde helaas in 1789 . Het ligt dan ook voor de hand dat tal van Belgische soldaten deze confrontatie vroegtijdig uit de weg wilden gaan .

De door het Oostenrijks bestuur genomen maatregelen om het weglopen in te dijken - zoals het plaatsen van controleposten op de belangrijkste wegen en kruispunten - hadden maar weinig effekt gezien de bevolking met de op de loop gegane militairen sympathiseerde .

Dienaangaande schreef Karel graaf Cobenzl : "... la plupart de ces soldats , étant revenus , ont déclaré que loin d'avoir été arrêtés , ils n'ont rencontré aucune patrouille en chemin , mais qu'au contraire quelques paysans et même un mayeur avaient respectivement servi et donné des guides aux soldats qui vouloient aller chez eux ..." .(2).

(2) vrije vertaling " ... bij hun terugkomst hebben de meeste soldaten verklaard dat , verre van aangehouden te worden , zij langs de weg geen enkele patrouille hebben ontmoet . Enige landlieden en zelfs een burgermeester hebben daarentegen als gids gediend of hebben gidsen ter beschikking gesteld van soldaten die naar huis wilden terugkeren ..."

Bij de opsporingen werden ook de gemeentebesturen ingeschakeld .
Dit bracht weinig aarde aan de dijk gezien de meeste besturen , bewust ,
een nietszeggend of ontwijkend antwoord gaven .

De te Izegem gevonden opsporingsbrieven bestrijken de periode 1787 - 1788 .
Deze dokumenten waren opgesteld door de militaire overheid - of door tussenkomst
van een gerechtelijke instantie - en werden naar de dorpsmagistraten gestuurd.
Hieropvolgend moesten de wethouders opsporingen doen en antwoorden binnen de
acht dagen . Om dwang uit te oefenen op de gedeserteerde militairen werd
nagegaan of zij (of de familie) begoed waren . In voorkomend geval werden die
goederen dan in beslag genomen .

B. Opsporingsberichten

1. Brief uit Gent dd 9 augustus 1787

Dit schrijven is getekend door L. Marroucx d'Opbrakel , procureur-generaal
van Vlaanderen .

Opsporingen moeten gedaan worden naar Joannes Mayeur , geboren te Emelgem ,
soldaat bij het infanterieregiment de Murray .

Volgens art. 2 van het plakaat van 14 september 1782 wordt hem een boete
van 280 Brabants geld opgelegd , ten bate van de Krijgskas .

Aan de wethouders wordt ook nog gevraagd na te gaan of Mayeur enige roerende
of onroerende goederen bezit .

Op 15 augustus antwoorden de burgervaders dat zij Joannes niet hebben kunnen
aantreffen . Vader en moeder Mayeur zijn nog in leven . Zij hebben Emelgem
verlaten om zich in Ingelmunster te vestigen . Zij zijn niet begoed .

a. Joannes Majeur

Geboren te Emelgem op 20 juni 1761 . Aldaar gedoopt op 21 juni .
Joannes-Baptiste-Aloysius Majeur was de zoon van Felix (uit Roncq) en
van Maria-Joanna Van Nieuwenhuyse .(3).

b. de Murray

Oostenrijks infanterieregiment nr. 55 (1768 - 1803)

Eigendom van Joseph graaf Murray de Melgum .

In 1787 stond Joannes Mayeur onder bevel van colonel de Louchier ,
regimentsoverste (1782 - 1789) .

Tijdens dezelfde periode was het regiment gelegerd te Bergen (Mons) .

De recrutering gebeurde bijna uitsluitend in België .

Het uniform bestond uit een geheel van wit laken , mouwomslagen en
borststuk van blauwe kleur , vergulde knopen .(4).

2. Brief uit Mechelen dd. 2 oktober 1787

Deze brief werd opgesteld door ridder Le Roy du Gué , colonel bij het
regiment Vierset .

De regimentsoverste vraagt opsporingen te doen naar Franciscus Senaave ,
afkomstig van Emelgem .

Deze fuselier had een verlof gekregen van vier maand om zich naar Emelgem
te begeven . Hij is achterwege .

Er wordt ook gevraagd of hij enige goederen bezit .

Op 19 oktober antwoordt de heer Dujardin (schepen van het Prinsdom Izegem)
dat Franciscus onvindbaar is en dat hij noch roerende noch onroerende
goederen bezit .

a. Franciscus Senaeve

Geboren te Emelgem op 31 maart 1755 . Aldaar op 1 april gedoopt .
Franciscus Senaeve was de zoon van Petrus-Josephus en van Joanna-Clara
Commune .(5).

b. Vierset

Oostenrijks infanterieregiment nr. 58 .
Eigendom van de baron de Billehé Vierset .
In 1787 was colonel ridder Le Roy du Gué (1786 -1791) regimentsoverste .
Tijdens hetzelfde jaar was het regiment in garnizoen te Brugge .
Mogelijks was het commando of een detachement gevestigd te Mechelen .
Tot 1794 gebeurde de recruteringsuitsluitend in België .
Het uniform bestond uit een geheel van wit laken , mouwomslagen en
borststuk van zwarte kleur , vergulde knopen .(6).

3. Brief uit Gent dd. 22 februari 1788

Dit document werd geschreven door L. Marroucx d'Opbrakel , procureur-generaal
van Vlaanderen .

Opzoeken worden gevraagd naar Joannes-Baptiste Racine , afkomstig van
Izegem , fuselier bij het infanterieregiment Vierset .

Joannes-Baptiste is deserteur en werd veroordeeld tot het betalen van
280 Brabants geld ten bate van de Krijgskas .

De autoriteiten vragen ook na te zien of hij enige roerende of onroerende
goederen bezit .

Op 29 februari antwoordt de Izegemse Wet dat Joannes-Baptiste Racine
fs wijlent Roeland-Laureyns en van Emerentia De Meester , zich heeft laten
uitgroten ten voordele van zijn moeder van al de roerende en onroerende
goederen hem toegekomen bij het overlijden van zijn vader .

De "...uytgrotinghe..." werd te Izegem doorgevoerd op 19 februari 1788 .

De echtgenote van Jean-Baptiste Racine woont te Moorseele bij haar moeder
en bezit aldaar enkele geriefelijke meubelen .

Het Izegems antwoord werd ondertekend door de heer Dujardin .

a. Joannes-Baptiste Racyne

Geboren te Izegem op 14 januari 1755 . Aldaar op 17 januari gedoopt .
Joannes-Baptiste Racyne was de zoon van Roeland en van Emerentia
De Meester .(7).

b. Vierset

Zie 2.b.

4. Brief uit Brussel dd. 15 maart 1788

Dit schrijven werd opgesteld door kapitein O' Byrne van het dragonder-
regiment d'Arberg (cavalerie) .

Opzoeken worden gevraagd naar de genaamde Joseph Naert .

Deze dragonder is niet teruggekeerd uit verlof . Hij dient zich onverwijld
bij zijn eenheid te voegen .

Het Izegems antwoord werd niet gevonden .

a. Petrus-Josephus Naert

Geboren te Izegem op 17 februari 1759 . Aldaar op 19 februari gedoopt .
Petrus-Josephus Naert was de zoon van Jacobus en van Maria-Magdalena
Verbrugghe .(8).

b. Arberg dragonders

Oostenrijks cavalerieregiment nr. 31 .

Eigendom van de graaf d'Arberg .

Het regiment behield de benaming d'Arberg van 1779 tot 1789 .

In 1788 was colonel graaf d'Happoncourt regimentsoverste .

Tijdens hetzelfde jaar was het regiment in garnizoen te Brussel .

De recrutering gebeurde meestal in België .

Het uniform bestond uit een geheel van wit laken , mouwomslagen en
borststuk van rode kleur , witte broek , vergulde knopen .(9).

Voetnoten

(1) TM , nrs. 44-45 , XVIe jg , nrs. 1-2 , Izegem juli 1976 , p 97 ev.

(2) Ruwet Joseph , Soldats des régiments nationaux au XVIIIe siècle ,
Paleis der Academiën , Brussel 1962 , p 150 .

(3) Parochieregisters Emelgem , geboorten 1761 , reg. 2 f° 636 , RAK

(4) Lt-gen baron Guillaume , Histoire des Régiments Nationaux des Pays-Bas
au service d'Autriche , Bruxelles 1877 , p 44 .

(5) ibid (3) , reg. 2 f° 590v , RAK

(6) Bodart Gaston , Les troupes belges au service d'Autriche (1714-1801) ,
Museum van het Leger te Brussel 1933 , p 209 .

(7) Parochieregisters Izegem , geboorten 1755 , f° 1355v , SAI .

(8) ibid (7) , geboorten 1759 , f° 1392 , SAI .

(9) ibid (6) , p 84-85 en 210 .

(10) de vier brieven komen uit het SAI , pak Varia .

Lieve (M)de Boudier

Die van het regiments van de Expeditie
 (de) Graaf de Marigny hebben on-
 der leiding gesteld een wettelijke doeken
 waar by Constant dat Joannes Mayeur
 geboortig van Emelyhem (stichting) vintant
 is vermeld. Oron van de partij end dat
 sly by den proffvolghe les 2 ende
 veen les placeat vanden Hoopburg 82
 verbint heeft eene boeke van 1780
 Brabant Courant en proffyt van
 sijn Majesteit, dan alsoe by den leide
 van sijn Edes gelast zyn die boeke
 te dien konne in de Kryptische
 soo ist dat wy of versillen end
 niet men. Delastu by dese nyt

O den naam van de Majesteit ninstlyk
 te ondersoeken of dese persoon hem
 men' ginsdiete eenighe gredendly
 meubele of purremelele bis in bou
 dan of hem d'icht d'ayhem naar
 Oude dese wkenne in den fonder
 van die te blyven ingebute, wannede
 Lieve ende Boudier blyst god
 bevolen, goud die g'ouyrd by 87,

Dienstwillighe
 Dourne de, boornen general
 van Vlaanderen

J. Mayeur
 de Boudier

aan Welthandren van Emelyhem
 antw: vna

Mijnheer
Mijnheer. Maronica Dapprentiel
Rade van de Erenwaaers generaal van
Vlaanderen etc. etc.
tot Gend

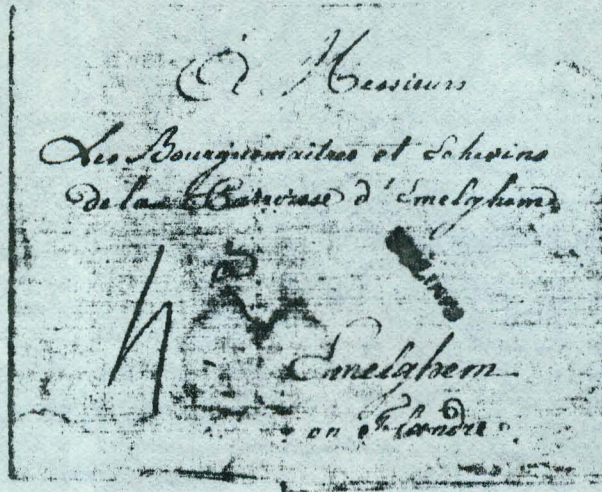
Mijnheer
Het is de wettige en de gende van de...
met in de...
het...
moden...
velact...
Van...
B...
B...
B...

Mijnheer

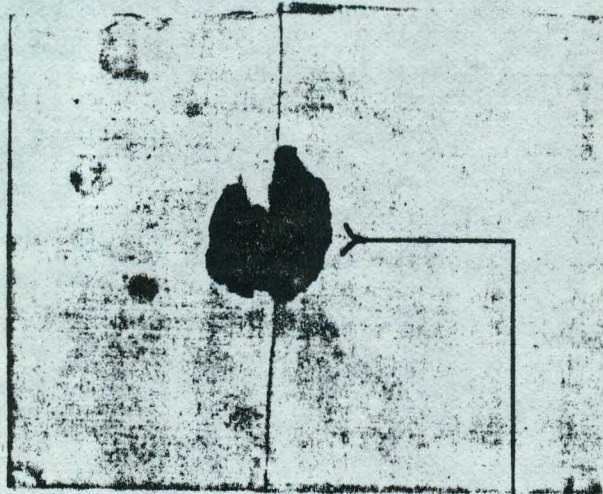
J. D. ...
...
...
...
...

Geplundert is: ... 1787

Antwoord van Izegem dd 15 augustus 1787

Briefomslag (recto)

Briefomslag (verso)
In het midden is een
rode lakzegel aangebracht

Benaderende
reconstructie

N° 1000 Delta en autre. 100.
Coutijck.

Messieurs

Le nommé François Senaev, natif de Emelghem en Flandre, fusilier au Régiment de Pirat Infanterie, confié à mes ordres, ayant obtenu le 17. Aout 1786. un Semestre de s. M^{ajesté} pour son endroit natal, et n'ayant jusqu'à présent rejoint le Régiment, je vous prie de vouloir me mander le plus tôt possible, ce que le susdit Soldat est devenu et où il se trouve maintenant, de même ce qu'il possède en Biens. Dans l'attente d'une prompte Réponse, j'ai l'honneur d'être bien faitement

Messieurs,

Malines ce 2.
Sept^{bre} 1787

Votre très humble et très obéissant serviteur
Cte Le Roy de Ste Colonne

à M^{rs} les Amis de la Patrie et Echevins de la paroisse d'Emelghem en Flandre. S^{es} très humbles et très respectueuses recommandations

Fuselier bij de Oostenrijkse Infanterie 1763 - 1790

vous n'avez plus de nouvelles de ce soldat. Si vous en avez, je vous prie de m'en mander. Lequel est possédé aucun bien.

En vain avons nous écrit d'ici au plus parfait Monsieur.

Monsieur

Votre très humble et très obéissant serviteur
Les Citoyens de la Patrie et Echevins de la paroisse d'Emelghem. Signé Dufardin.

Dimitie assemblee le 19te Oct^{bre} 1787.

Mr. J. Nard
Gendarm. 18e Régiment

Messieurs

Comme il se trouve un certain Dragons
nommé Jos Nard en semestre à Isègem
le quel va déjà surpassé de quelques jours
son semestre, en conséquence vous voudriez
lui indiquer de rejoindre son escadron
à Bruxelles. Sans délais, dont vous
me donneiez un mot de réponse
vous obligerez infiniment celui

a l'honneur d'être votre
fait à Bruxelles le 15 mars 1788 J. Nard
Capit. de Durbey
Dragons

Dragonder bij de
Oostenrijkse
Cavalerie
1763 - 1790

NOG OVER O.L.VROUW VAN KRUIP IN D' AARDE.

Blz 006 T.M. nr. 43-49, xvii/2-3, p. 161-162.

door Lena Verbeest
Zuiverende straat. Koolskamp

Deze volkrijke wijk gelegen op de grens van het dorp op 5 km van de parochiekerk Ardoonie. Dit gehucht paalt aan Kachtem en Emelgem. Op het gehucht werd er een wonderschone kapel gebouwd op 17 juni 1626 door een zekere Nowé Algoet. Hij kreeg de toelating voor het bouwen van de kapel van Servaas Guinekerus, Bisschop van Brugge. De overlevering verhaalt de oorsprong van de zonderlingen naam der kapel op deze wijze:

Nowé Algoet was geboren te Vlissingen. Hij woonde bij zijn voogd te Kachtem. Deze oom droeg grote zorg voor zijn neef. Maar Nowé was ontevreden, verliet het huis en nam dienst onder de soldaten. Weldra bekwam hij daar de graad van kapitein. Op zekere dag viel hij met zijn volk in Kachtem binnen. Hij stak de hofstede van zijn oom in brand en plunderde de parochie. Naderhand kwam hij tot inkeer. Hij liet een kapel bouwen ter eere van Onze Lieve Vrouw en kroop alle dagen op zijn knieën van de boerderij Verhelst daarheen. Van dat boetveerdigheidswerk hebben de kapel en het gehucht de naam van "Kruip in d' aarde" gekregen.

Het interieur uit dat kapelletje dateert uit 1600 (gedeeltelijk). Rond 1900 werd het kapelletje opnieuw herbouwd door een zekere Van Dommele. Het oorspronkelijk interieur werd grotendeels bewaard. In deze kapel bevindt er zich een merkwaardig Onze Lieve Vrouw beeld, het "O.L.Vr. -beeld van Kruip in d' aarde" genoemd. Dit beeldje zou dateren uit de 16 - 17^e eeuw. Daarnaast bevinden er zich ook nog twee grote koperen kandelaars die van grote kunstwaarde zouden zijn.

In deze kapel werd er gediend voor de koorts.

In een werk van Maria's Vlaanderen door Pater Schoutens (1900) staat er vermeld dat de historie van O.L.Vr. van Kruipen d' aarde zou behoren onder Kachtem. Maar dat is niet waar, de O.L.Vr. van Kruipen d' aarde behoort tot Ardoonie.

Vanwaar is de naam Kruipen d' aarde ontstaan?

Een eerste verklaring is volgens de legende vertelt. Een zekere Nowé Algoet zou alle dagen van zijn huis tot aan de kapel op zijn knieën zijn gekropen, vandaar de naam Kruipen d' aarde.

Een andere verklaring voor het ontstaan van de naam Kruipen d' aarde.

DE KAPEL VAN O.L.VROUW VAN KRUIPEND' AARDE.

FOTO'S: H.W. - JULI 1972

Het beeld van O.L.Vr.
van Kruipend'aarde
zoals het te vinden
is binnenin de kapel

Onder het houten
beeld van 1626 staat
"O.L.Vr. van kruip
in d'aarde."

Twee verschillende zichten van de kapel op de kruising van
de Ardooisestraat met de Manestr. (Kachtem) / Lijsterstr. (Ard.)

Rond de jaren 1600 heeft daar een familie Crypendaele gewoond. Name-
lijk een zekere Thobias Crypendaele, hij woonde op het stuk dat tot
Ambacht Ieper behoorde. Het gehucht zou de naam gekregen hebben van
deze voorname familie.

Er is echter nog een derde verklaring te vinden voor de naam Kruipen
d' aarde. De grond daar is zeer zachte losse zandgrond, zodat bij
droog of bij regenachtig weer de mensen vaak door de aarde moesten
kruipen.

Waarom dit kapelletje daar werd gebouwd weet niemand met zekerheid.
Een iets is zeker, dat dit kappeltje werd gebouwd door Nowé Algoet.
Dit heeft een krant " Rumbeekse avondstonden (1858) vermeld.

Bronnen : interview met Lucien Van Acker.

interview met oude mensen van deze wijk.

Burgemeesters van Kachtem

Hier volgt de lijst van de bekende burgemeesters van Kachtem:

- 1797 Bernardus de Costere
- 1797 - 1822 Charles Jacques Ghekiere
- 1822 - 1830 Leo de Costere
- 1830 - 1834 Pieter Vanneste
- 1834 - 1840 Leo Driesens
- 1840 - 1861 Martinus Ghekiere
- 1861 - 1867 Leonard Ghekiere
- 1867 - 1870 Francis Bruneel
- 1870 - 1872 Ivo Vandendriessche
- 1872 - 1891 Vital Devisschere
- 1891 - 1914 Charles Verstraete
- 1914 - 1918 Jean Dujardin
- 1918 - 1920 Charles Verstraete
- 1920 - 1927 Arthur Desmedt
- 1927 - 1941 Achiel Deleu
- 1941 - 1945 Albert Verhelst
- 1945 - 1947 Achiel Deleu
- 1947 - 1976 Albert Verhelst

Deze bleef de functie van burgemeester waarnemen tot 31.12.76.
Na deze datum was de gemeente Kachtem met de stad IZEGEM
gefusionneerd.

CHARLES VERSTRAETE (1891 - 1920)

Geboren te Ingelmunster 6 januari 1832 kwam zich te Kachtem vestigen als eerste gediplomeerde onderwijzer aan de gemeenteschool.

Hij was ook een zeer gekend en geprezen landmeter. Hij had een rijke boekerij. Boven de voordeur van het schoolhuis bouwde hij een zonnepijper, die hem het juiste uur kon aangeven. Hij was zelf reeds in bezit van een rekenmachien en andere wetenschappelijke instrumenten.

In 1879 werd hij lid van de Kachtemse gemeenteraad en in 1891 tot burgemeester benoemd. Tijdens zijn bestuur deed de gemeente heel wat vooruitgang. De eerste steenwegen werden er aangelegd. Hij zorgde voor een spoorweghalte hoewel deze halte niet op Kachtemse bodem lag.

Een afdedante spoorwegwagon werd als wachtkamer en station in gebruik genomen. Dat houten primitief station kreeg bij de bevolking van de streek de naam van "KACHTEM BRAKSKE". Tijdens de eerste wereldoorlog in het jaar 1917 hebben de Duitse bezetters de naam Kachtem bij onze halte laten vervangen door "Hamburg".

Kachtembrakske bleef echter steeds bekend als wegwijzer en kruispunt, waar al gauw een paar herbergen oprezen 1) Het station 2) De wachtzaal. De wachtzaal werd voor Kachtem het meest van nut. Het werd de plaats waar de voerlui halt hielden om hun koopwaar in bewaring te leggen voor Kachtem bestemd. Deze burgemeester zorgde dat er naast het Sas een aanlegplaats kwam voor schepen die er konden gelost of geladen worden. De eerste wereldoorlog brak los in 1914 en met de Duitse bezetting werd op 19 oktober (schuwe maandag genaamd) onze gemeente zeer pijnlijk en diep getroffen door moord en brand en nadien nog beboet voor 10.000 Fr met de bedreiging "Kachtem zal met de grond gelijk gemaakt worden indien deze som binnen de 14 dagen niet wordt neergelegd op de ortskommandantuur te Roeselare want men heeft uit de toren geschoten toen de eerste Duitse soldaten binnen kwamen.

De oude burgemeester (toen 82 jaar) volbracht deze zware taak en aarzelden niet zijn bevolking kordaat te verdedigen tegen de beschuldiging van de Duitse bezettende overheid, spijs herhaalde doodsbedreigingen. Daarop kreeg het gemeentebestuur een nieuwe vermaning.

Burgemeester Charles Verstraete (burgervader van 1891 tot 1920) met zijn neef-priester E. H. Mgr. Vandeweghe, die later gedurende de periode 1938-1955 pastoor van Kachtem zou zijn. Het was deze oude burgemeester die in W.O.I. zijn gemeente ging verdedigen te Roeselare bij de Duitse overheid, die benleerde dat de Kachtemnaren op de Duitsers geschoten hadden, met het gevolg van de moordpartij op "Schuwe Maandag".

Wij willen met die oude niet meer onderhandelen "ge moet een jongere bekwame burgemeester aanstellen. Niemand van gans de gemeenteraad durfde het aan of voelde zich bekwaam deze plaats waar te nemen. Wie zou men voor dergelijke opdracht kunnen vinden. Eindelijk werd JEAN DUJARDIN daarvoor aangesproken. Hij was een ontwikkelde jonge man, Kachtemnaar, geboren op 26.10.1877, na zijn onderwijs in de dorpsschool was hij student in een college te Rijsel. Vanaf 1910 was hij hoofdboekhouder in het textielbedrijf Reyntjens te Ruien. Zo werd Jean Dujardin dienstdoende burgemeester als tussenpersoon van de Kachtemse bevolking en de Duitse bezettende overheid. Bij alle ingezetenen van de gemeente kwam daarmee een ontlasting. Met de wapenstilstand in 1918 viel zijn opdracht ten einde. Daarna werd hij borstelfabrikant. De oude burgemeester Verstraete stierf op 1.4.1920.

ARTHUR DESMEDT (1920 - 1927)

Hij werd geboren te Kachtem 2.1.1874 en bij koninklijk besluit van 2 juni 1920 tot burgemeester aangesteld. Het was tijdens zijn mandaat dat het personeel van de gemeenteschool werd vernieuwd en aangevuld. Hij vestigde zich als landbouwer te Izegem doch bleef in Kachtem domicilieerd. Bij de volgende gemeenteraadsverkiezing stelde hij zich niet meer als kandidaat. Hij werd opgevolgd door Achiel Deleu. Hij overleed te Rumbeke 28.10.1942.

ACHIEL DELEU (1927 - 1941/1945 - 1947)

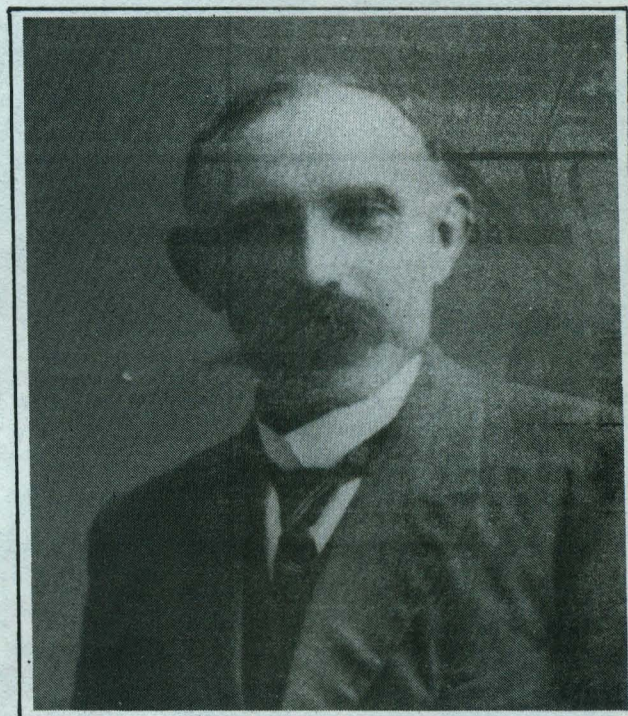
Hij werd geboren te Kachtem op 5.02.1891. Hij was handelaar en oudstrijder 1914 - 1918. In het jaar 1919 hielp hij samen met meester Victor Saelen de vooroorlogse dorpsruzie helen en "VREDE en EENDRACHT" stichten waarvan hij ondervoorzitter werd en vervolgens voorzitter en erevoorzitter. Hij werd in 1927 tot burgemeester aangesteld. In hetzelfde jaar van zijn aanstelling waren er in Kachtem grootse H. HART feesten. Een monument werd opgericht E.H. pastoor Vanryckeghem wijdde dit beeld en las de toewijding van zijn parochianen aan het H. Hart. Daarna las burgemeester Deleu de toewijding van gans de gemeente. In 1930 liet hij de bouwvallige gemeenteschool vernieuwen en de gemeente van elektriciteit voorzien.

BURGEMEESTERS VAN KACHTEM

JEAN DUJARDIN

° KACHTEM 26.10.1877
J.D. BURGEMEESTER 1914 - 1918
+ IZEGEM 7.05.1959

ARTHUR DESMEDT

° KACHTEM 2.01.1874
BURGEMEESTER 1920 - 1927
+ RUMBEKE 28.10.1942.

ACHIEL DELEU

° KACHTEM 5.02.1891
BURGEMEESTER 1927 - 1941 / 1945 - 1947
+ KACHTEM 5.10.1970

ALBERT VERHELST

° ARDOOIE 5.03.1899
BURGEMEESTER 1940 - 1945 / 1947 - 1976

Hij was een ware volksvriend, voorzitter van de plaatselijke bond van de oud-strijders en een gekende duivenliefhebber.

Tijdens de tweede wereldoorlog 1941 - 1945 werd hij vervangen door de eerste schepen Albert Verhelst. Hij overleed te Kachtem op 5 oktober 1970.

ALBERT VERHELST (1941 - 1945 / 1947 - 1976)

Albert Verhelst was landbouwer en 1ste schepen der gemeente.

Als burgemeester tijdens de oorlog maakte hij zich buitengewoon verdienstelijk bij de bevolking door zijn grote zorg voor de ondergedokenen en hulp bij de algemene bevoorrading. Na de oorlog werd Achiel Deleu opnieuw burgemeester van 1945 tot 1947.

Doch bij de eerste naoorlogse verkiezing stelde Deleu zich geen kandidaat meer en Albert Verhelst werd door de bevolking algemeen herkozen tot burgemeester. Dit onderstreepte de bevolking door een luisterrijke en plechtige inhuldiging. Onder zijn bestuur werden onze wegen verbeterd en uitgebreid. Onze kerk werd vernieuwd en een schoon nieuw kerkhof werd er bij aangelegd.

Een eigen gemeentehuis werd gebouwd waarin ook een bijkantoor van de post tot stand kwam. Hij zorgde voor bouwgelegenheid zodat de Kachtemnaars zich op eigen bodem konden vestigen. De elektriciteitsbedeling alsook de waterleiding werd veralgemeend.

In de gemeenteschool kwam er een 4de klas bij. De speelplaats werd bevloerd en de klassen van nieuw meubilair voorzien. Ook een afdeling van de muziekafdeling werd er in onder gebracht. In december 1952 werd bij het honderdjarig bestaan van het klooster een treffende hulde gebracht aan de zusters en hun buitengewoon verdienstelijk werk. Het was een zonderling en dieptreffend feest. Kortom onze gemeente groeide en bloeide de laatste jaren zo vlug dat ze met de fusie op 31.12.1976 een schone gemeente mocht genoemd worden.

Het is dan ook niet te verwonderen dat hij nu nog altijd als burgemeester wordt aangesproken en begroet.

Mocht dit nog lang zo blijven!

Deze gegevens werden gevonden in een oude almanak van 1784. Ze werden in der tijd verzameld door Mr. Daniël Montanus en uitgegeven "Tot Gend by Juddus Begyn op d' Appel-Brugge in den Engel".

ORDONNANTIE

Van de ordinaire reizende Bodem van Gend op de naervolgende Steden en Dorpen.

Aelst. Alle maendagen en vrydagen naer middag eene Voiture te Putte.

Audenaerde. Vertrekt alle dagen ten 1 ure van half Maerte tot half October, en dan ten half 11 in het Pak-Huys op de Koorn-Merkt. De Bodem zyn gelogeerd in den gouden Sleutel by S. Nicolaes Kerke en in den Haezewind op de Koorn-Merkt.

Ath, Bergen in Henegaw. Alle vrydagen 's morgens in het Ketelstratjen by het Stad-Huys.

Affenede. Alle maendagen en vrydagen ten 12 uren. Bestelt ook de Brieven op *Langerbrugge, Cluysen* en *Ertvelde*. Hy is gelogeerd in de Rooze op het Sluizeken.

Berchem. Bestelt ook de Brieven op *Melden, Zutzeke, Quaremont, Ruyen, Ruiffegnies, Amogiers, Orroir* en *Schalapin*. Hy vertrekt 's vrydags ten 12 uren en is gelogeerd in het Lappers-Fort op de Koorn-Merkt.

Brugge. Alle dagen aen de Onthoofd-Brugge ten 1 ure.

Bouchaute. Alle maendagen en vrydagen in de Rooze op het Sluizeken ten 12 uren.

Canegem. Alle vrydagen in Picardien.

Capryk en daer ontrent. Alle dynsdagen en vrydagen ten 1 ure in den Boer op Slypstraete.

Cortryk. Alle dagen in den Haezewind op de Koorn-Merkt ten 11 uren.

Cruyshautem. Alle vrydagen in de halve Maene in den Hoyaerd. Bestelt ook de Brieven op *Nazareth, Huyse, Lede, Wannegem, Nockere, Oyké* en *Wortegem*.

Dendermonde. Alle dynsdagen, donderdagen en zaterdagen in den Hoyaerd.

Dixmuyde. Alle donderdagen ten 11 uren. De Kasse hangt uyt in den gouden Sleutel nevens S. Nicolaes Kerke.

Douay. Den Bode vertrekt alle acht dagen. De Kasse hangt uyt in het Hôtel de Bourbon op den Kauter.

Eecloo en Maldegem. Alle dynsdagen en vrydagen in den Hoyaerd.

Engelmunster. 's Zondags in Picardien.

Engien. 's Woensdags in de roode Poorte by S. Nicolaes Kerke.

Gaveren en daer ontrent. Alle vrydagen 's Zomers ten 2 uren en 's Winters ten 12 uren in het oud Pak-Huys op de Koorn-Merkt.

Geeraerdsbergen. Alle woensdagen in de groote Kroone by het Belfort met eene Chaise.

Hulst. Vertrekt alle vrydagen ten 12 uren. Be-

stelt ook de Brieven op *Mendonck, Winckele, Wachtebeke, Moerbeke, Stekene, Kemzeke, Waessche Klinge, Koewacht, Overslag*; geheel *Hulster-Ambacht* en de omliggende Dorpen. De Kasse hangt uyt in de Rooze op het Sluizeken.

Ipren. Alle woensdagen eene Wagen in den Haezewind op de Koornmerkt.

Lokeren. Alle dynsdagen en vrydagen in de halve Maene in den Hoyaerd met eene Chaise.

Meulebeke. 's Vrydags in de kleyne Sterre op de Koorn-Merkt. Bestelt ook de Brieven op *Wontergem, Dentergem, Engelmunster, Hemelgem, Isegem, Oygem* en *Roosbeke*.

Nevels en de omliggende Prochien. 's Maendags en 's vrydags in de Maegd van Gend op de Koorn-Merkt.

S. Nicolaes. Alle dynsdagen, woensdagen, donderdagen en vrydagen. Bestelt ook de Brieven op *Beveren, Melcenc, Swyndrecht, Burgt, Calloo, den Doel, Vracene, S. Gillis* en *Nieuw-Kerke*. Hy is gelogeerd in de halve Maene in den Hoyaerd. Daer vertrekt alle maendagen, dynsdagen, woensdagen, vrydagen en zaterdagen eene Diligentie in den Elephant op de Koorn-Merkt.

Ninove. Alle woensdagen in de roode Poorte by S. Nicolaes Kerke met eene Karre en vertrekt 's donderdags ten 8 uren.

Pouques, Canegem, Quaderstraete in Ruyssellede, Loo-ten-Hulle, Hansena, Belleme, Aelcens en Arsele. Alle dynsdagen en vrydagen ten 11 uren; de kassen hangen uyt op den hoek van den Hoyaerd en op den hoek van de Ajuyn-Leye.

Ronsa. Alle vrydagen eene Karre in de Klokke in de Onderstraete.

Rouffelaere. Alle vrydagen in het goudsa Mandeken.

Ruyssellede. Alle vrydagen in Picardien.

Tenst. Alle dagen eene Chaise in Hemelryk op de Hoogpoorte 's morgens ten 11 uren.

Thielt. Alle dynsdagen en vrydagen in het gouden Mandeken. Bestelt ook de Brieven op *Vink, Harzele, Canegem, Pithem, Egem* en *Wingene*. Hy vertrekt ten 12 uren.

Wacken. Alle vrydagen op de Koorn-Merkt nevens het oud Pak-Huys. Bestelt ook de Brieven op *Grammene, Gottegem, Oesselgem, Markegem, Roosbeke, Oygem, S. Baefs* en *Wielsbeke*.

Wetteren. Alle dynsdagen en vrydagen in het Kanonjen by het Belfort.

Wingene. Alle vrydagen in Picardien.

Zas van Gend. 's Zondags en 's woensdags in de dry Koningen op de Koorn-Merkt.

Zottegem. Alle dynsdag en vrydag 's middags in 't Keyzers-Hof op den Kauter met eene Chaise.

E. H. MICHEL DEVISCH

Gerard Vandenberghe
Provisor - St.-Jozefscollege IZEGEM.

Op 8 november 1979 werd officieel bekendgemaakt: "E.H. Michel Devisch directeur aan het Sint-Jozefscollege te Izegem wordt benoemd tot adjunctdirecteur-generaal van Monseigneur Daelemans, hoofd van het Nationaal Verbond van het Katholiek Onderwijs". Bij het leraarskorps, de leerlingen, de ouders en zijn vele vrienden in de regio, een stuk verslagenheid. Een bekwaam, eenvoudig en bezielde man werd toch te vroeg uit de Izegemse regio weggepromoveerd.

Curriculum vitae:

- geboren te Brugge op 10 september 1938.
- hij liep school in zijn geboortedorp St-Andries, zelfs zo knap dat de onderwijzer oordeelde dat een achtste studiejaar voor de school wel goede propagande was...
- hij volgde de Oude Humaniora, afdeling Latijn-Grieks, aan het Sint-Lodewijkscollege te Brugge en beëindigde als een der primussen van zijn klas de rethorica in 1947. De knappe, begaafde student had alle talenten om "carrière" te maken. Doch de Heer had andere plannen: "Kom en volg mij... de oogst is groot...".
- Na het behalen van het baccalaureaat in de wijsbegeerte in 1961 werd hij priester gewijd op 20 april 1965.
- in februari 1967 werd hij kandidaat in de bijbelfilosofie en in juni 1968 licentiaat in de godgeleerdheid.
- van september '69 tot augustus '74 was hij directeur-econoom aan het Leo XIII-Seminarie en verantwoordelijke voor de student-seminaristen. In die periode verschenen een aantal kleine werkjes in verband met bijbelstudie, die uiteindelijk leidden tot een belangrijke doctoraatsverhandeling:

"De geschiedenis van de Quellehypothese".

Op 10 januari 1975 promoveerde hij tot doctor in de godgeleerdheid met de grootste onderscheiding. Een eender kleine, tenger man, met een open gelaat en rustige blik, opende eind augustus de eerste

Z.E.H. Michel DEVISCH
directeur van het St.-Jozefscollege
1974 - 1979

personeelsvergadering van het schooljaar 1974-75. Het was de start van een korte, maar belangrijke periode in de Izegemse regio.

Ik geloof dat zijn werk en realisaties het logisch gevolg zijn van zijn mens en priester zijn. Werkkracht, bekommernis en inzet voor de medemens, humor en eenvoudige levensvreugde zijn het erfdeel van zijn diep-kristelijke thuis. Zijn bijbels-geïnspireerde geest, bezield door de figuur van Jezus-Christus geven aan zijn menselijke eigenschappen een evangelische dimensie. Proberen we, summier en zeker onvolledig, een beeld te schetsen van zijn persoonlijkheid en zijn werk.

In zijn korte directeursloopbaan kon hij het zelfs meemaken twee verschillende provisors te hebben. Het zijn dan ook twee ietwat verschillende periodes.

De eerste periode was een verkennings- en bezinningsronde. Hij kon steunen op de bekwaamheid en toewijding van Mr. Vanderheeren, toen provisor van het college, om de school rustig te laten verder bloeien. Hij nam de tijd voor het instuderen van schooldossiers, het leren kennen van de leerkrachten en de leerlingen en het leggen van contacten met de Izegemse bevolking. Het was de tijd waar vele ideeën en concepten over schoolgemeenschap, pastorale arbeid en schoolpastoraal gestalte kregen. Langzaam begon het schoolbeleid zijn eigen stempel te dragen.

Een eerste belangrijke optie van zijn schoolbeleid werd door de leerkrachten en leerlingen sterk ervaren en gewaardeerd: vertrouwen in het korps en het doorgeven van verantwoordelijkheid. Een bezielend woord, een 'dank-je' voor een geleverde prestatie, een ruggesteuntje bij een opdracht en het steeds geven van nieuwe kansen aan leerlingen waren van dit vertrouwen een duidelijke blijk.

In deze eerste twee jaren was hij ook zelf op zoek naar het evenwicht in zijn opdracht van directeur-priester. Hij besepte dat pastorale begeleiding, op school, in gezins- en gespreksgroepen en in de jeugdbeweging een boeiende en noodzakelijke opgave was. De leerlingen, de leraars, de zusters op school, de vele K.S.A.-ers, de gezinskringen danken hem voor de tweede belangrijke optie: instaan voor pastorale begeleiding, priester zijn onder de mensen. De tweede periode vangt aan zo ongeveer met de indiensttreding van zijn tweede provisor: het is de periode van de rustige directeur, de man die begeleidt en inspireert, meer verantwoordelijk doorgeeft.

Het is de directeur die het 'gerijpte idee': "Een droom van een school" gestalte zal geven. Die droom was echter geen 'Spielerei', geen 'utopia'. Drie fundamentele programmapunten hield hij steeds realistisch voor ogen: -een verantwoorde, didactische uitbouw van de school.

-een leerlingengericht onderwijs met respect en waardering voor elke leerling, ook voor de minst bedeelde.

-het verwezenlijken van een evangelisch-bezielde schoolgemeenschap.

Concrete realisaties zijn gemakkelijk te vermelden: de vernieuwde leraarenstudio, de uitrusting van het nieuw gebouw 'blok 200', didactisch materieel voor de specialisatieklassen, de nieuwe speelzaal voor het internaat, de uitrusting voor de start van het filmforum, de planning van een mediatheek. Maar die droom van een school heeft hij vooral verwezenlijkt op het pedagogisch vlak.

Ik denk hier aan: het efficiënter organiseren van de klasseraden en de evaluatie van de leerlingen, het stimuleren en leiden van de vele werkgroepen op de school, de 'Aandachtskrant' voor de leerlingen, het integreren van de leerlingenraad en de directieraad in de schoolgemeenschap, het steeds bieden van nieuwe kansen tot ontplooiing van leerlingen en leerkrachten. Speciaal wil ik hier ook zijn medewerking vermelden aan het contactblad met de ouders, "Vlijtig ende Boos". Zijn artikels behoorden tot de meest gelezen en gewaardeerde stukjes proza van het tijdschrift. De voornaamste werden dan ook gebundeld en uitgegeven onder de titel: "Het goede wordt al te veel verzwegen". De meest kenmerkende eigenschap van zijn persoonlijkheid was het goede te zien in elke mens, het goede te stimuleren.

Zijn "Droom van een school" is ook zijn geestelijk testament. Het bezielde en samenhorig verder uitwerken van drie grote programmapunten weze dan ook het mooiste afscheidsgeschenk van de leerkrachten.

Maar ook in deze tweede periode nemen zijn niet-schoolse activiteiten meer en meer uitbreiding. In gezins- en gespreksgroepen wordt hij gevraagd om te spreken over 'de Bijbel', hij wordt een gewaardeerd medewerker van "Het Sociaal Centrum" van Izegem en lid van de "Pastorale Werkgroep" in Brussel. Zelfs vindt hij nog de tijd om proost te zijn van de K.S.A in Sint-Eloois-Winkel. Maar het liefst trad hij op als gastspreker met het onderwerp: Kerkopbouw op school. Was E.H. Louwaeghe de directeur-bouwer, dan kunnen we E.H. Devisch de directeur-predikant noemen.

Zijn pastorale arbeid in de regio en zijn directeurschap in het college hadden weerklank gevonden, ook in het bisdom. 8 november 1979: E.H. Michel Devisch opnieuw benoemd.

Toch is het nodig hem zelf even aan het woord te laten....

DANK JE WEL

De tijd is kort geweest;
veel te kort, zegt men en zeg ik ook.
Ik ben maar even voorbij gekomen,
een klein oponthoud om weer verder te gaan.
'We hebben hier geen vaste woonplaats',
zegt een schrijver in de bijbel;
of had hij het zo niet bedoeld ?

De tijd is kort geweest,
maar de vraag kwam weer van buiten;
priesters moeten niet veel kiezen,
ze hebben reeds gekozen
en hun leven als het ware verkocht
aan de dromen van een Ander.
Het zij dan zo.

De tijd is kort geweest,
maar blijkbaar toch voldoende lang
om heel veel mensen te ontmoeten,
groot en klein, jong en oud,
en mij voor hen te laten uitdagen
een gelukkig mens te zijn.
Dat hoop ik ook voor morgen.

De tijd is kort geweest;
het had wat langer mogen duren,
maar daar is nu geen kere aan.
Ik heb van jou zoveel geleerd
van jou zoveel gekregen
dat het afscheid maar één woord meer vraagt
een woord dat ik niet mag vergeten :
dank je wel !

* Uit "Vlytig ende
Boos" -collegeperi-
odiek- 6de jg. nr2

Ook wij zeggen je 'dank je wel' en gemeend proficiat met je benoeming.
Een directeur kwam even voorbij. Een nieuwe geest, een frisse lentebries
waaide door het college en de Izegemse regio.....

Burgemeesters gaan... en komen....

Raf. Verholle. Heyestr. 21. 8700 IZEGEM.

Burgemeester Werner Vens gaat.

"BURGEMEESTERS GAAN EN KOMEN" zou men te Izegem kunnen schrijven na de veelvuldige veranderingen, die zich op politiek vlak aan het hoofd van onze stad hebben voorgedaan. Na burgemeester Jules Sintobin kwam André Bourgeois voor zes jaar; na hem Gustaaf Nyffels eveneens voor zes jaar en thans gaat het nog vlugger, want na amper drie jaar legt Werner Vens zijn ambt neer. Op 28 februari '80 werd hij door de Provinciale Raad van West-Vlaanderen voorgesteld als bestendig-gedeputeerde en op 17 april daaropvolgend legde hij de eed af in de handen van de gouverneur.

Al is de ambtsperiode van Werner Vens als burgemeester kort geweest, toch zal ze gekenmerkt blijven door heel wat realisaties en activiteiten, waarvan sommige wel vroeger gepland werden, doch nu pas volledig op punt gesteld werden of een begin van uitvoering kregen. Andere, zoals de nieuwe lokalen voor de politiediensten, zijn omzeggens voltooid en wachten op hun inhuldiging. Hetzelfde geldt voor het nieuw Brandweerarsenaal, dat samen met het politiebureau de kern zal vormen van het Administratief Centrum, waarin zich straks de financiediensten en de posterijen zullen komen vestigen om er samen met de stadsdiensten een prachtig en rationeel opgevat geheel te vormen.

Ook de werkgroep Leefmilieu lag burgemeester Vens nauw aan het hart en op de groengordel, die nu langs het kanaal fleurig opgroeit, gaat hij bijzonder fier. "Wandel op de Mandel!" heeft hij zijn stadsgenoten toegeroepen en daaruit blijkt zijn blijvende en primordiale bekommernis voor hun welzijn. Het thema van zijn eerste nieuwjaarsboodschap was immers: Stel de mens centraal! Aan dit werkideaal is burgemeester Vens trouw gebleven en al was zijn ambtsperiode zeer kort, toch straalt die bekommernis uit zijn werk.

Burgemeesters gaan... en komen...

DIHR WERNER VENS

BESTENDIG AFGEVAARDIGDE

*Met u ging wel de burger vader heen
En liet een stad na met veel zorgen
Toch weten wij ons niet alleen
En hoopvol zien wij uit naar morgen.*

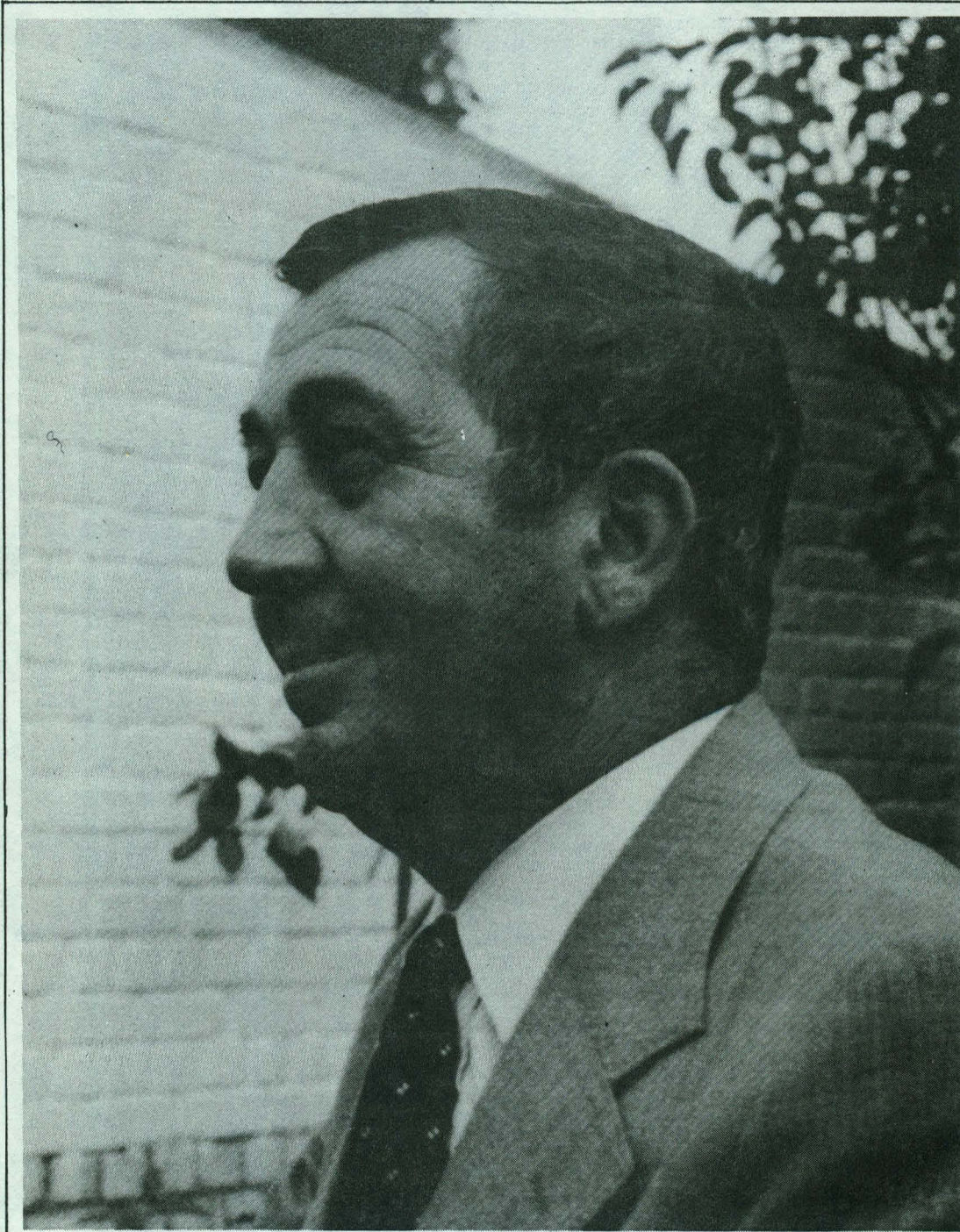
Wij geloven dat ook van dit stadpunt uit zijn aandacht en belangstelling moet verklaard worden voor de nieuwgefusioneerde gemeente Kachtem, waarvoor hij een bijzondere sympathie koesterde, omdat deze gemeenschap er zo naar streefde haar eigen identiteit van landelijke gemeente te bewaren en tevens toch trachtte zich levend, levendig en actief in te schakelen in het grotere geheel, waarvan zij thans deel uitmaakt. Niet alleen werden te Kachtem de schoolperikelen tot een goede oplossing gebracht, maar tevens werd er gezorgd voor een ontmoetingscentrum, dit in afwachting van het totstandkomen van een polyvalente halle voor sport- en kultuurmanifestaties.

Kenmerkend voor zijn beleid is tevens zijn verlangen om hetgeen door de stad gerealiseerd werd, altijd te laten ten goede komen aan alle lagen van de bevolking. Zo moet naar ons oordeel ook zijn opvatting geïnterpreteerd worden van wat in het kader van "900 jaar Izegem" moest gebeuren aan feestelijkheden.

"Piet Hein, je naam is klein !" zo luidt de aanvang van het volkslied over de Nederlandse vlootvoogd. Burgemeester Vens, je naam is kort, je ambtsperiode was kort, maar je hebt je tijd niet verloren. Wat onder uw leiding gerealiseerd werd, zal eenmaal in de annalen van onze stad vermeld staan als de vrucht van een periode, waarin met entoesiasme en inzet gewerkt werd voor de bloei van onze stad, de verbetering van het leefmilieu en de verfraaiing van het stadsbeeld.

Tot afscheid wenst "TEN MANDERE" bestendig-gedeputeerde WERNER VENS evenveel succes op zijn nieuw werkterrein, daarbij hopen dat zijn aanwezigheid als Izegemnaar in de Bestendige Deputatie onze stad speciaal moge ten goede komen.

Welkom Burgemeester Florent Vandenberghe

DHR. FLORENT VANDENBERGHE

BURGEMEESTER VAN DE STAD IZEGEM

*Een nieuwe weg ligt open
De bloemen zijn gespreid
Een stad stelt al haar hopen
Op U die haar in dexe tijd
Bewust naar nieuwe welvaart leidt.*

Burgemeester Florent Vandenberghe komt.

Als opvolger van Werner Vens in de functie van burgemeester van Izegem werd Florent Vandenberghe benoemd. Geboren te Lendeledede op 1 juni 1928, werd hij na zijn studietijd, bediende op het A.C.W. te Izegem, waar hij in het bijzonder de afdeling mutualiteiten en ziekenzorg onder zijn bevoegdheid kreeg.

In 1968 trad hij voor de eerste maal naar buiten en zette zijn politieke loopbaan in als afgevaardigde van het A.C.W. in de toenmalige C.O.O. of Commissie voor Openbare Onderstand. In 1964 werd hij als kopman van de A.C.W.-lijst verkozen tot gemeenteraadslid en werd meteen aangeduid als schepen van openbare werken. De nieuwe schepen moest op 1.01.'65 in functie treden doch moest noodgedwongen letterlijk en figuurlijk reeds op nieuwjaarsavond in de bres springen, want de toen nog niet ingekokerde Mandel trad buiten zijn oevers. Emelgem-Dam en de aanpalende straten raakten overstroomd, de moerleiding uit Izegem naar de Mandelkom kon de geweldige wateraanvoer uit het zuidelijk stadsgedeelte niet meer baas en grote delen van de Blekerij-, Mol- en Bellevuestraat stonden eveneens onder water. Een geweldige vuurproef (hier een WATERproef!) voor de nieuwe schepen van openbare werken!

Gedurende de voorbije 16 jaar bleef schepen Vandenberghe dezelfde functie in het Izegemse schepencollege uitoefenen. Een hele periode! Zo mag ondersteld worden, dat niemand beter dan hij weet, wat Izegem op gebied van openbare werken nodig heeft. De noden van onze stad op dit terrein zijn hem grondig bekend en er mag dus verwacht worden dat in de komende periode de aandacht van het Izegems stadsbestuur in 't bijzonder naar deze noodwendigheden zal gaan. We denken hierbij aan de moerriolering waarvan de verbeteringswerken meer dan noodzakelijk zijn, de uitbreiding en verbetering van de lokalen van het stadspersoneel, de aanleg van een dienstgebouw voor de dienst Openbare Werken en het totstandbrengen van het nieuwe Marktcentrum en andere punten meer, allemaal werken waarheen, volgens zijn eigen getuigenis, de volle aandacht van de burgemeester gaat.

TEN MANDERE feliciteert burgemeester Florent Vandenberghe bij zijn benoeming en wenst hem tevens alle succes in de uitvoering van zijn plannen. Dit succes moge voor hem een persoonlijke voldoening zijn en voor onze stad een bron van welvaart en welzijn.

AANMOEDIGINGSPRIJS 1980

* Een bedrag van *
* 50.000 F *

*bestemd voor een plaatselijke
en/of gewestelijke vereniging of
voor een auteur van werken over*

PLAATSELIJKE of GEWESTELIJKE
GESCHIEDENIS

**Kandidaturen worden ingediend
vóór 1 september 1980**

Voor alle bijkomende inlichtingen:

GESCHIEDENISCOMITÉ VAN HET
GEMEENTEKREDIET VAN BELGIË
PACHECOLAAN 44. 1000 BRUSSEL
TEL. 02/2193070

UITTREKSELS UIT HET REGLEMENT

- * Artikel 1 — Door het Gemeentekrediet van België worden twee prijzen uitgelooft ter bevordering van een betere kennis van de plaatselijke, gewestelijke en provinciale geschiedenis van België. Deze prijzen zijn:
- a) de Prijs voor Geschiedenis, en

- b) de Aanmoedigingsprijs voorbehouden aan een plaatselijke en/of gewestelijke vereniging of aan een auteur van werken over plaatselijke of gewestelijke geschiedenis.
- * Artikel 2 — De Aanmoedigingsprijs wordt gelijktijdig toegekend voor elke landstaal, in de loop van de maand december van de pare jaren.
 - * Artikel 4 — De Aanmoedigingsprijs bekroont:
 - a) hetzij het globale werk van een vorser wiens publikaties en activiteiten een waardevolle bijdrage vormen tot de plaatselijke, gewestelijke of provinciale geschiedenis van België. Deze prijs wordt toegekend aan een vorser, al dan niet houder van universitaire diploma's;
 - b) hetzij de activiteit ter bevordering van een betere kennis van de plaatselijke, gewestelijke of provinciale geschiedenis van België, die een plaatselijke en/of gewestelijke vereniging gedurende de jongste tien jaar heeft ontplooid.
 - * Artikel 6 — De Aanmoedigingsprijs bedraagt 50.000 F. Hij mag niet worden verdeeld en zal niet worden verhoogd indien hij gedurende één of verscheidene jaren niet werd toegekend.
 - * Artikel 8 — Kandidaturen voor de Aanmoedigingsprijs, bedoeld onder artikel 4, worden bij het Geschiedeniscomité van het Gemeentekrediet van België ingediend:
 - a) voor de vorsers door neerlegging van een *curriculum vitae* en een lijst van publikaties. Het Geschiedeniscomité van het Gemeentekrediet van België behoudt zich het recht voor een exemplaar van deze publikaties ter inzage te vragen;
 - b) voor de plaatselijke en/of gewestelijke verenigingen door voorlegging van een beknopte historiek, samen met een gedetailleerd verslag over hun activiteiten gedurende de jongste tien jaar.
 - * Artikel 9 — Alle documenten in te dienen krachtens artikel 8, moeten worden gestuurd naar het Geschiedeniscomité van het Gemeentekrediet van België, Gemeentekrediet van België, Pachecolaan 44 – 1000 Brussel, en dit vóór de datum die elk jaar wordt bekendgemaakt.
 - * Artikel 10 — Het onderzoek van de kandidaturen wordt toevertrouwd aan een door het Geschiedeniscomité gekozen Jury. Ieder lid van de Jury brengt een schriftelijk verslag uit over de kandidatuur welke hem is voorgelegd.
 - * Artikel 11 — Het Geschiedeniscomité van het Gemeentekrediet van België neemt kennis van de verslagen en spreekt zich uit over de toekenning van de prijzen.
 - * Artikel 13 — Alle bijzondere, in dit reglement niet voorziene gevallen, worden door het Gemeentekrediet van België, na overleg met het Geschiedeniscomité, beslecht.

Kaarten

Antonius Sanderus / 1641 / Centrum van Izegem / 50 fr.

François De Bal / 1746 / Centrum van Izegem / 50 fr.

Boeken

Ten Mandere Nr. 31 Notitieboekskes van J. B. Vande Walle
Izegemse kroniek 18e en 19e eeuw / 100 fr.Ten Mandere Nr. 52 Gedenkboek 125 jaar Kongegratie te Izegem
Extranummer, 151 blz. / 250 fr.Ten Mandere / Negen eeuwen Izegem.
16 oude gezichten van stad + tabel met de historische data voor
plaatselijke geschiedenis. / 250 fr.

Roger Bekaert Izegem in de Franse Tijd / 250 fr.

Jan Vandromme De 14de- en 15de-eeuwse oorkonden
van de Sint-Tillokerk in Izegem
Kritische tekstuitgave - De oorkondentaal / 300 fr.Marc Vercruyssen Ten Mandere Nr. 56 / Latijnse keuren in verband met de
middeleeuwse geschiedenis van Izegem / 150 fr.

Jaargangen

Jaargang I	1961	nrs. 1-2-3	uitgeput	Jaargang XI	1971	29-30-31	uitgeput
Jaargang II	1962	4-5-6	uitgeput	Jaargang XII	1972	32-33-34	uitgeput
Jaargang III	1963	7-8	uitgeput	Jaargang XIII	1973	35-36-37	uitgeput
Jaargang IV	1964	9-10	uitgeput	Jaargang XIV	1974	38-39-40	uitgeput
Jaargang V	1965	11-12-13	uitgeput	Jaargang XV	1975	41-42-43	300 fr.
Jaargang VI	1966	14-15-16	uitgeput	Jaargang XVI	1976	44-45-46	300 fr.
Jaargang VII	1967	17-18-19	300 fr.	Jaargang XVII	1977	47-48-49	300 fr.
Jaargang VIII	1968	20-21-22	300 fr.	Jaargang XVIII	1978	50-51-52	300 fr.
Jaargang IX	1969	23-24-25	uitgeput	Jaargang XIX	1979	53-54-55	300 fr.
Jaargang X	1970	26-27-28	uitgeput	Jaargang XX	1980	56-57	
				Losse nummers			100 fr.

Enkele losse nummers zijn nog in voorraad:

(nrs. 4 - 7 - 15 - 24 - 26 - 30 - 31 - 34 - 35 - 37 - 38 - 40).

Deze oude jaargangen kunnen besteld worden bij de Archivaris
stadhuis, Korenmarkt 9, bureau nr. 6

Wanneer u het nodige bedrag stort op de hieronder vermelde rekening

(+ vermelding van de gewenste jaargangen), worden ze u met de post toegezonden.

Al deze werken kunnen besteld worden

ofwel door storting op Prk. 712-0700260-03 van de Heemkundige Kring „Ten Mandere”, Izegem
ofwel bij de penningmeester, de Heer Alberic Deprez,
Ommegangstraat 71/1, 8700 Izegem.Telkens wordt de opgegeven prijs verhoogd met 20 fr. voor de verzendingskosten.
Vergeet ook de vermelding niet van de kaart of het boek dat u bij ons betaalt.